

FREEWEB
TURKEY



2022

İNTERNET SANSÜRÜ

RAPORU

MISA

MLSA VE FREE WEB TURKEY HAKKINDA

2017 yılında kurulan Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'nin (MLSA) temel faaliyet alanı gazetecilere ve ifade özgürlüğü davalarında yargılanan kişilere hukuki destek vermektir.¹

MLSA olarak 2020'den beri internet özgürlükleri alanında yürüttüğümüz Free Web Turkey projesi kapsamında, dijital mecralarda sansürle karşılaşan web siteleri, medya kuruluşları ve genel olarak tüm içerik üreticilerine sansürle baş etme yolları konusunda rehberlik etmeyi, yasal danışmanlık sağlamayı, sansürden korunmaları için gereken araçları sunmayı ve onlara işlerini kolaylaştıracak birtakım internet hizmetleri sağlamayı amaçlamaktayız.

Bunun yanı sıra dijital özgürlükler ve ifade özgürlüğü alanında çalışan grupları bir araya getirerek sansür karşıtı farkındalık yaratmaya yönelik paneller ile yuvarlak masa tartışmaları düzenlemekte, bu konularda yazılar yayımlamakta ve içerik üreticileri için eğitimler yürütmekteyiz.

Projemizin bir diğer amacı da dijital sansüre mücadele ederken en zaruri şeylerden biri olan kurumlar arasındaki iletişim ve dayanışma ağını genişletmektir. Bütün bunları yaparken kanun, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerde yer alan ifade özgürlüğünü korumayı, bu hakkın etkili bir şekilde kullanılmasını amaçlamaktayız.

EKİP

Eş Direktörler

Bariş Altıntaş - Veyssel Ok

Hazırlayan

Ali Safa Korkut

Tasarım

Pikan Ajans

İLETİŞİM

MLSA

mlsaturkey.com

[@freewebturkey](https://twitter.com/freewebturkey)

info@medyavehukuk.org

[+90 212 983 41 92](tel:+902129834192)

Free Web Turkey

freewebturkey.com

[@freewebturkey](https://twitter.com/freewebturkey)

info@freewebturkey.com

MLSA

**FREEWEB
TURKEY**



Norwegian Embassy
Ankara

"Bu rapor, Norveç Büyükelçiliğinin desteğiyle hazırlanmıştır."

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
GİRİŞ	5
ÖZET	6
A. İNTERNET ÖZGÜRLÜKLERİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER	7
B. FREE WEB TURKEY PLATFORMU BULGULARI	15
C. RAKAMLARA YANSIMAYANLAR	33
D. ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE	35
E. İNTERNET VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORLARINDA TÜRKİYE	40
F. İÇERİKLERİ ENGELLENEN YAYINCILARA ÇAĞRI	42
G. SONUÇ VE ÖNERİLER	43

“ ”

GİRİŞ

Son yıllarda Türkiye, insan hakları ihlallerinin büyük oranda artması ve ifade ve basın özgürlüklerini kısıtlayan uygulamalara sıkça başvurulması nedeniyle oldukça zorlu bir dönemden geçmektedir. Cezaevindeki gazeteci ve medya çalışanı sayısı da bunun en önemli göstergelerinden biridir.

Bu rapor hazırlandığı sırada 41 gazeteci ve medya çalışanı, yazdıkları yazılar, yaptıkları haberler ve/veya sosyal medya paylaşımları gibi mesleki faaliyetleri nedeniyle cezaevinde tutulmakta² ve yüzlerce gazeteci, yazar, blogger ve sosyal medya kullanıcısı da haberleri, paylaşımları, düşünceleri ve beğendikleri gönderiler nedeniyle yargılanmaktadır.

Bu baskı, ülkedeki etkisini Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarıyla birlikte hissettirmeye başlamıştır. 2000'li yılların ortalarından itibaren AKP, ana akım medya kuruluşlarını Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) aracılığıyla kendisine yakın şirketlere aktararak iktidara yakın iş insanları tarafından satın alınan ve açıkça hükümet politikalarını destekleyen yayımlar yapan birçok medya kuruluşunu ortaya çıkarmıştır. Gazeteciler ve medya kuruluşlarına dair baskıları inceleyen ve raporlayan birçok kurum, gazeteci ve araştırmacının rapor ve açıklamalarına göre³ Türkiye'de basılı ve yazılı ulusal medyanın yüzde 95'i hükümetin elindedir.

Basın ve ifade özgürlüğü üzerindeki baskı her geçen yıl katmerlenmiş olsa da asıl zirvesini 2016'da gerçekleşen darbe girişimiyle birlikte yaşamıştır.

Darbe girişimi sonrasında basın ve ifade özgürlüğüne olağanüstü müdahalelerde bulunulmuş ve bu müdahalelerle yalnızca gazeteciler değil, çevrimiçi ve çevrimdışı yayım yapan birçok basın kuruluşu ile sosyal medya kullanıcısı da hedef alınmıştır.

Darbe girişiminin ardından 21 Temmuz 2016'da ilan edilen ve üç aylık sürelerle yedi kez uzatılan⁴ olağanüstü hâl (OHAL) boyunca 5 haber ajansı, 16 televizyon kanalı, 24 radyo, 63 gazete ve 20 dergiyle birlikte toplam 178 medya kuruluşu kapatılmış, 67 gazeteci tutuklanmış, yaklaşık 2 bin 500 gazeteci işsiz kalmış, 30'a yakın yayınevi ise kapatılmıştır.⁵

Hâl böyle olunca bağımsız veya iktidardan yana tavır almayı reddeden gazeteciler de haberlerini okuyucularına geleneksel basın kuruluşları yerine ağırlıklı olarak internet, özellikle de sosyal medya platformları üzerinden iletmeye başlamıştır.

Sosyal medya platformları, toplumsal kesimlerin bir araya gelerek seslerini duyurabildiği ve habercilerin yaptıkları haberleri paylaşabildiği kamusal bir alan, haber akışı için yaşamsal bir damar haline gelmiştir. Ancak mevcut medya kuruluşlarının neredeyse tamamının doğrudan veya dolaylı olarak iktidarın kontrolünde olduğu⁶ bu ortamda farklı fikirlerin paylaşılabilirdiği yegâne mecra olan internet de iktidarın hedefindedir.

Binlerce kişinin dijital ortamlardaki paylaşımları nedeniyle yargılanması, çoğunluğunu haberlerin oluşturduğu bir o kadar içeriğe erişimin engellemesi ve çevrimiçi içeriklerin kaldırılması, iktidarın, aleyhindeki veya kendi ideolojisi ile seçmenin düşüncelerine uymayan içeriklere karşı bir sansür zırhı kuşandığının bir göstergesidir.

2019 yılında sansüre karşı mücadeleye katkı sunmak ve farkındalık yaratmak amacıyla kurulmuş olan Free Web Turkey platformu da bu raporda, açık kaynak taraması yaparak 1 Ocak-31 Aralık 2022 tarihleri arasında Türkiye'de internet özgürlüğünü baskı altına almaya yönelik adımları belgelemekte, kaç alan adı, haber, sosyal medya paylaşımı ve sosyal medya hesabının bu sansür zırhına çarptığını verilerle ortaya koymaktadır.

²Cezaevindeki Gazeteciler ve Medya Çalışanları, <https://www.mlsaturkey.com/tr/cezaevindeki-gazeteci-ve-medya-calisanlari>, (Erişim Tarihi: 22.09.2023)

³Bunlardan bazıları için bakınız: Report on the December 2018 International Press Institute (IPI) Press Freedom Mission To Turkey, January 2019, s. 4, https://freeturkeyjournalists.ipi.media/wp-content/uploads/2019/05/Turkey-Mission-Report-Dec-2018_FINAL_PAGE-1-16-merged.pdf,

"Otoriterleşen Türkiyenin Çöleşen Medyası", Cumhuriyet Halk Partisi Bilim Platformu Politika Notları, Mart 2019, Sayı: 37, <https://chp.org.tr/haberler/chp-bilim-platfomu-politika-notu-otoriterlesen-turkiyenin-collesen-medyasi>,

"24 Temmuz Basın Bayramı'nı Kutlamıyoruz" <https://tgs.org.tr/24-temmuz-basin-bayramini-kutlamiyoruz/>;

"İktidar baskısıyla basında işsizlik ve açılan dava sayısı rekor seviyeye ulaştı" <https://www.tgc.org.tr/18-slider/2384-10-ocak-2020.html>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

⁴7 kez uzatıldı, 2 yıl sürdü: OHAL'in bilançosu, <https://tr.euronews.com/2018/07/18/7-kez-uzatildi-2-yil-surdu-ohal-in-bilancosu> (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

⁵'OHAL'de iktidar kendi rejimini dayattı', <https://www.evrensel.net/haber/326864/ohalde-iktidar-kendi-rejimini-dayatti> (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

⁶Türkiye'de medya: Verilerle sahipler, bulgularla şeffaflık ve yoğunlaşma,

<https://m.bianet.org/bianet/medya/254428-turkiye-de-medya-verilerle-sahipler-bulgularla-seffalik-ve-yogunlasma>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

ÖZET

Türkiye’de internet siteleri, haberler ve sosyal medya paylaşımlarına uygulanan erişim engeli sayısının artmasıyla birlikte internet sansürü ülkedeki insan hakları tartışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu konu hakkında yayımlanan akademik makale, rapor ve haberlerin yanı sıra gazeteciler, akademisyenler, hak savunucuları ve yurttaşlar arasında yürütülen tartışmalar da sürmektedir.

Free Web Turkey olarak hazırladığımız bu rapor da bu tartışmaların bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır.

Bir yıllık izleme faaliyeti ve açık kaynak taraması sonucunda elde ettiğimiz verilerle oluşturduğumuz bu raporda, 1 Ocak-31 Aralık 2022 tarihleri arasında Türkiye’de kaç alan adı, haber, sosyal medya paylaşımı ve sosyal medya hesabının erişime engellendiğine dair veriler yer almaktadır.

Bu dönemde internet kullanıcılarının ifade özgürlüklerini kısıtlayan ve sansürleyen birçok olay yaşanmıştır ve bu rapor da 2022’de Türkiye’deki internet özgürlükleri konusunda yaşanan gelişmeleri ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır.

Engellenen alan adı, haber, sosyal medya paylaşımı ve sosyal medya hesaplarının hangi gerekçe ve hangi merciler tarafından engellendiği, engellenen içeriklerin konusunun ne olduğu gibi bilgiler de raporun önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Türkiye’deki internet özgürlüklerine ilişkin yasal düzenlemelerin de yer aldığı bu raporda, 2022’de ülkede erişime engellenen internet siteleri ve haberlerden öne çıkanlara yer verilerek bir hafıza tazeleme çalışması yapılmakta ve ülkedeki sansürün hangi boyutta olduğu hatırlatılmaya çalışılmaktadır.

Türkiye’nin sosyal medya platformları tarafından yayımlanan şeffaflık raporları ile internet özgürlüğüne ilişkin hazırlanan küresel çalışmalardaki durumunun da aktarıldığı rapor, internet sansürüne karşı yapılabileceklerle sona ermektedir.

Free Web Turkey olarak hazırladığımız bu rapor, 2022’de gerçekleşen erişim engellerine dair veriler ve analizler sunarak Türkiye’de internet özgürlükleri konusunda var olan tartışma ortamına bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.



A. İNTERNET ÖZGÜRLÜKLERİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye’de ilk internet bağlantısı, 12 Nisan 1993 tarihinde sağlanmıştır⁷. Ancak internet kullanımı birçok ülkede olduğu gibi burada da 1990’lı yılların ikinci yarısında yaygınlaşmaya başlamıştır. İlk bağlantıdan bu yana Türkiye’de internet sansürünün temel amacı, “sakıncalı” politik içerikleri ve müstehcenliği engellemek olmuştur⁸.

İnternet hakkında ilk düzenleme, 2001 yılında kabul edilen 4676 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılmıştır. Bu Kanun ile 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun ve 5680 sayılı Basın Kanunu’na internetle ilgili olarak iki düzenlemenin getirildiği görülmektedir. Bu düzenlemeler internet özgürlüklerine karşı müdahaleleri de beraberinde getirmiştir. Özgür internetin önde gelen savunucularından Özgür Uçkan’a göre herkes internet sansürünü 2007’den başlatma eğiliminde olsa da internet sansürünün yükseliş dönemi 2001-2006 yıllarıdır. 2000-2007 yılları arasında birçok site engellenmiştir. Başta Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) ilgili maddeleri olmak üzere Medeni Kanun, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gibi düzenlemelerin hükümlerine dayanarak, yetkili mahkemeler tarafından verilen pek çok erişim engelleme kararı, doğrudan internet servis sağlayıcıları tarafından uygulanmıştır⁹.

İnternet özgürlüklerine ilişkin özel bir düzenleme mevcut değilken ilgili başka yasal düzenlemeler aracılığıyla sansür mekanizması işletilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte özel olarak internete ilişkin regülasyon çalışmaları, birçok kişinin sansürün başlangıcı olarak da kabul ettiği 2007 yılında başlamıştır.

A.1. İNTERNET ORTAMINA İLİŞKİN TEMEL DÜZENLEMELER VE DEĞİŞİKLİKLER

A.1.1 5651 sayılı kanun

İnternet ortamında yapılan yayımlara ilişkin ilk kanun, 23 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun olmuştur.

Gerekçesine göre 5651 sayılı Kanun, Türkiye’de internet ortamının sağladığı imkânlar aracılığıyla işlenen suçlarla mücadele konusunda etkin ve doğru bir yapılanmayı mümkün kılacak özel bir kanun çıkarılması zorunluluğundan doğmuştur. Kanunun amacı ve kapsamı ise içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumluluklarını belirlemek ile internet ortamında işlenen belirli suçların maddi unsurunu oluşturan içeriklere yönelik tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olarak belirtilmiştir.

Bu düzenlemeyle internet servis sağlayıcılarına log tutma, kendi ağları içerisinde IP adres bilgileri ile bağlanan bilgisayarların MAC adresleri ve benzeri verilerini günlük olarak kayıt altına alma ve geçmişe dönük bir yıl içinde oluşturulan bütün dosyaları saklama zorunluluğu getirilmiştir.

İçerik, yer ve erişim sağlayıcının yükümlülüklerini düzenleyen 5651 sayılı kanun, erişimin engellenmesi ve içeriğin yayından çıkarılması gibi tedbirler de öngörmektedir. En önemli özellikleri arasında internetle ilgili aktörlerin tanımlanması, sorumlulukların belirlenmesi ve tedbirlerin düzenlenmesi yer almaktadır.

5651 sayılı kanun kapsamında internet üzerinden işlenen suçlarla ilgili olarak öngörülen tedbirleri almaya yetkili kurumlar adli makamlardır. Bununla birlikte Erişim Sağlayıcıları Birliği (ESB) de web sitelerinin erişiminin engellenmesi yönünde idari tedbir kararı alabilmektedir.

⁷TÜBİTAK Bilim Genç (2018), Türkiye’de İnternet 25 Yaşında <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/turkiyede-internet-25-yasinda>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

⁸Akgül, M., & Kırıldıoğ, M. (2015). “Internet Censorship in Turkey”. Internet Policy Review, Volume 4, Issue 2, s. 12 <https://policyreview.info/articles/analysis/internet-censorship-turkey>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

⁹Türkiye’de internet sansürünün kısa tarihi... ve mümkün geleceđi!”

<https://web.archive.org/web/20220119044059/https://ozguruckan.alternatifbilisim.org/kategori/politika/22241/turkiye-de-internet-sansurunun-kisa-tarihi-ve-mumkun-gelecegi.html>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

İnternet üzerinden işlenen suçlarla ilgili olarak erişim engellemelerinin yapılacağı durumlar 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında şu şekilde belirtilmiştir¹⁰:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı TCK'da yer alan;

- İntihara yönlendirme (madde 84)
- Çocukların cinsel istismarı (madde 103, 1. fıkra)
- Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190)
- Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194)
- Müstehcenlik (madde 226)
- Fuhuş (madde 227)
- Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228)

b) 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar.

c) 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda yer alan suçlar

ç) 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 27. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

Belirtilen bu suçlar internet ortamı için yapılan 5651 sayılı kanuna özgü suçlar değildir. Bu suçlar, 5237 sayılı TCK'da yer alan katalog suçlardır. Katalog suçlar güvenlik tedbirlerinin uygulanmasında daha özel şartların bulunduğunu ifade eden suç tiplerinin bütünüdür. İnternet üzerinden işlenen suçlarla ilgili olarak katalog suçlardan birine giren bir içeriğin bulunduğu sitelere tedbiren erişim engeli getirilebilmekte, kişilik haklarını ihlal eden içerikler internet ortamından çıkarılabilmektedir.

2015 yılında 6639 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5651 sayılı kanuna 8/A maddesi eklenmiştir¹¹.

Bu maddeyle, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya birkaçına bağlı olarak hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhurbaşkanlığı veya milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine Başkan tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilişkin olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi mümkün kılınmıştır.

Sonraki yıllarda 5651 sayılı kanun, defalarca kez yapılan yasal düzenlemelerle devlete ve iktidarın kontrolü altındaki kurumlara daha da fazla gözetim ve sansür olanağı verecek şekilde değiştirilmiştir.

Bu değişikliklerden biri olan 6527 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun olmuştur.

Bu düzenlemelerle 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı sistemine geçildikten sonra kapatılan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) tarafından TİB başkanının emriyle hiçbir sınırlandırma ve kademelendirme yapılmadan içeriklerin erişime engellenmesi mümkün hale gelmiştir. Fakat Anayasa Mahkemesi (AYM) bu değişikliklerin idareye çok geniş bir müdahale imkânı verdiğini ve Anayasa'ya aykırı olduğunu tespit ederek söz konusu maddeyi iptal etmiştir¹².

¹⁰İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5651.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

¹¹15 Nisan 2015 tarih, 29327 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150415-1.htm>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

¹²AYM, E. 2014/149 K. 2014/151 T. 02/10/2014, R.G. Tarih-Sayı: 01/01/2015-29223

A.2. İNTERNET YAYINLARININ DÜZENLENMESİNE YÖNELİK EK ÇALIŞMALAR

A.2.1 Kişilik hakları ihlaline yönelik torba yasa

2013 yılının Aralık ayında, yolsuzluk soruşturmaları sonrasında, 5651 sayılı kanunda değişiklik yapılması için yeni bir torba yasa tasarlanmıştır. Bu tasarı, TBMM Planlama ve Bütçe Komisyonuna gönderilmiş ve komisyon da 125 madde ve 5651 sayılı kanun değişikliklerini de içeren 42 farklı yasa ve Kanun Hükmünde Kararname'yi (KHK) tek bir tasarı haline getirerek 16 Ocak 2014 tarihinde TBMM Genel Kuruluna sunmuştur. Tasarı, 6518 sayılı yasa olarak Şubat 2014'te kabul edilmiş ve 5651 sayılı kanuna eklenen maddelerle birlikte iki yeni erişim engelleme yöntemi daha mevzuata dahil edilmiştir¹³.

6518 sayılı kanun ile değiştirilen 5651 sayılı kanunun "İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" başlıklı 9. maddesi ile "kişilik haklarının ihlali", 9/A maddesi ile "özel hayatın gizliliği" nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi mümkün hale getirilmiştir¹⁴.

Bunlarla birlikte kanuna 6/A maddesi eklenmiş ve bu madde sebebiyle Erişim Sağlayıcıları Birliği (ESB) kurulmuştur. Bu maddeyle, hakimlikler tarafından "kişilik hakları ihlali" ve "özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi" sebebiyle verilen erişim engeli kararlarının ESB'ye gönderilmesi şart koşulmuştur.

A.2.2. 7253 sayılı kanun ya da 'Sosyal Medya Yasası'

İnternet yayınlarına ilişkin yapılan değişikliklerden bir diğeri de 30 Temmuz 2020 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7253 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, bilinen adıyla "Sosyal Medya Yasası" olmuştur.

Bu kanunla Twitter, Facebook, Instagram ve Youtube gibi çevrimiçi platformların sahibi şirketler "sosyal ağ sağlayıcısı" olarak tanımlanmış ve milyonlarca kullanıcısı olan bu sosyal medya şirketlerine bir dizi yükümlülük ve yaptırım getirilmiştir. Bu yükümlülüklerden biri, günlük erişimi bir milyondan fazla olan sosyal ağ sağlayıcılarına Türkiye'de temsilcilik bulundurma zorunluluğudur. Sosyal ağ sağlayıcısı, temsilci bulundurmaması durumunda kademeli olarak para cezaları, reklam yasağı ve nihayetinde de bant genişliğinin daraltılması yaptırımlarıyla karşı karşıya bırakılmıştır. Bu durum sosyal ağ sağlayıcılarına Türkiye'den erişimin imkansız hâle gelmesi tehlikesini de taşımaktadır.

7253 sayılı kanunla sosyal ağ sağlayıcılarına Türkiye'deki kullanıcılarının verilerini Türkiye'de arşivleme zorunluluğu da getirilmiştir. Kişisel verilerin tutulması, bu verilerin adli ve idari makamlar tarafından istenmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca sosyal ağ sağlayıcı, içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesini gerektirecek içeriklere yönelik başvurulara en geç 48 saat içinde cevap vermekle yükümlendirilmiştir. Bu yükümlülük ise unutulma hakkı ve benzeri hakların öncelikli olarak gözetileceği sonucunu doğurmaktadır.

Sivil toplum kurumları, meslek örgütleri, gazeteciler ve insan hakları savunucuları tarafından "Sansür Yasası" olarak adlandırılan bu düzenleme, halihazırda var olan sansürü daha da boğucu hale getirmesinin yanı sıra veri güvenliğini tümüyle rafa kaldırarak yurttaşlar için çok tehlikeli sonuçlar doğuran bir potansiyel barındırmaktadır.

¹³19 Şubat 2014 tarih, 28918 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140219-1.htm>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

¹⁴İşte 10 maddede internet sansürü, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/iste-10-maddede-internet-sansuru-38013>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

A.3. İNTERNET ORTAMINA İLİŞKİN SON DEĞİŞİKLİKLER

5651 sayılı kanun ile düzenlenen internet yayıncılığı usul ve esaslarına rağmen ilave çalışmalar da düzenli olarak yapılmaktadır.

28 Temmuz 2021'de Antalya'nın Manavgat ilçesinde başlayan orman yangını Türkiye'nin birçok şehrine yayılmıştır. Çoğunluğu Akdeniz, Ege, Marmara, Batı Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki 53 ilde çıkan 299 orman yangını¹⁵ ana akım medyanın yanı sıra alternatif medyada da geniş yer bulmuştur.

“Alternatif medya” olarak adlandırılan ve dijital kanallar üzerinden yayım yapan, hükümete yakın medyanın aksine yaşananları olduğu gibi aktaran medya organları tarafından yapılan haberler, orman yangınlarının ve bunun sonucunda bölgede yaşanan trajedinin ana akım medya tarafından gizlendiği eleştirilerini de beraberinde getirmiştir¹⁶. Bölgeye giden sanatçı, aktivist ve gönüllülerinin yaptığı yayımlar da bu eleştirileri pekiştirmiştir.

Bunun üzerine Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada alternatif medya ve sosyal medyada üretilen haberlerin yalan ve dezenformasyon olduğunu, bunların ideolojik saiklerle kasıtlı olarak yapıldığını ve sorumlularının hukuk önünde hesap vereceğini söylemiştir¹⁷.

Ardından hükümet yetkilileri, yangınlar sırasında kendilerine yakın bazı medya kuruluşlarının haber yapmadığına yönelik eleştiriler ve sosyal medyada yapılan dezenformasyon iddiaları üzerine yeni bir yasa tasarısı üzerinde çalışıldığını açıklamıştır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da orman yangınları sırasında arttığı iddia edilen dezenformasyon haberciliği hakkında açıklamalarda bulunarak hükümetin yeni bir yasa tasarısı üzerinde çalıştığını ve bu tasarı için Almanya modeli olan Basın, İnternet ve Sosyal Medya Kanunu'nun örnek alındığını belirtmiştir¹⁸. Anayasa Komisyonu Başkanvekili Ali Özkaya, sosyal medya üzerinden sahte haber yapan ve yayanlar için bir ile beş yıla kadar, hakaret edenler için ise iki yıla kadar hapis ile sosyal medyayı bir süre kullanmama gibi cezalar getirileceğinden bahsetmiştir¹⁹.

Tüm bunların sonucunda da basına ve sosyal medyaya yönelik yeni yaptırımlar içermesi sebebiyle kamuoyunun “Sansür Yasası”, hükümet yetkililerinin ise “Dezenformasyonla Mücadele Yasası” olarak adlandırdığı “Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” isimli, internet ortamındaki yayınları düzenleyen yeni bir kanun çıkarılmıştır.

¹⁵Türkiye'de yangınlarda son durum: 53 ilde çıkan 270 orman yangınından 267'si kontrol altında, <https://tr.euronews.com/2021/08/01/turkiye-de-yang-nlarda-son-durum-20-yerde-sondurme-cal-smalar-suruyor>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

¹⁶Ünlüler için gazeteciliğe giriş: Sosyal medya habercilerine tavsiyeler, <https://journo.com.tr/unluler-icin-gazetecilik>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

¹⁷Fahrettin Altun, Twitter, <https://twitter.com/fahrettinaltun/status/142139844204335106?s=20>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

¹⁸Sosyal medya: Yeni düzenlemeyle ortaya çıkabilecek sorunlar neler?, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58298974>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

¹⁹Sosyal medyaya “Türkiye modeli” düzenleme: 5 yıla kadar hapis ve sosyal medya kullanmama cezası gündemde, <https://www.indyturk.com/node/391336>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

A.4. DEZENFORMASYONLA MÜCADELE YA DA SANSÜR YASASI

AKP ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) birlikteliğini temsil eden Cumhur İttifakı tarafından hazırlanıp 13 Ekim 2022'de meclise sunulan “Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 18 Ekim 2022'de Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir²⁰.

7418 sayılı 40 maddelik bu kanun, haber alma hakkı ile ifade özgürlüğü hakkının kullanımı hakkında önemli düzenlemeler içermektedir.

Yasa teklifi, kamuoyu tarafından bütünüyle reddedilip tartışılrsa²¹ da en çok gündeme getirilip endişe duyulan madde, 29. madde olmuştur. TCK’ya eklenen bu madde, “halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” şeklinde yeni bir suç tanımlamakta ve bu suçu işleyenler hakkında bir ile üç yıl arasında hapis cezası öngörmektedir. Madde, bu suçla yargılanabilecek kimseleri şu şekilde tanımlamaktadır:

“Sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili gerçeğe aykırı bir bilgiyi, kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayan kimse.”

Yasa, neyin dezenformasyon olup neyin dezenformasyon olmadığına anlaşılmasını sağlayacak herhangi bir “dezenformasyon” tanımı ise içermemektedir.

29. maddede, gerçeğe aykırı bilgiyi dolaşımda tutanlar için “üreten” veya “ortaya atan” değil, “yayan” ifadesi kullanılmaktadır. Bu da sadece adli makamların dezenformasyon olduğuna karar verdiği bir haberi ortaya atanlar değil, onu sosyal medya platformlarında beğenip paylaşanların da bu suçlamayla karşılaşabileceği anlamına gelmektedir.

Yasa, failin suçu gerçek kimliğini gizleyerek veya “bir örgütün faaliyeti çerçevesinde” işlemesi halinde söz konusu cezanın yarı oranında artırılmasını öngörmektedir.

Yasanın verdiği yetkiyle birlikte Bilgi Teknolojileri Kurumu (BTK) ve Basın İlan Kurumu (BİK), dilediği takdirde WhatsApp, Messenger vb. kapalı anlık mesajlaşma uygulamalarından herhangi bir internet kullanıcısının mesajlaşmalarına ilişkin verileri talep edebilmektedir.

Sosyal ağ sağlayıcıları Türkiye’deki aktif bireysel ve kurumsal kullanıcı sayısını, sesli arama sayısı ve süresini, görüntülü görüşme sayısı ve süresi ile anlık mesaj sayısını BTK’ya bildirmekle yükümlüdür.

Yasa, ilgili sosyal ağ sağlayıcısını, TCK’da yer alan “halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma”, “devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma”, “devlet sırlarına karşı suçlar”, “çocukların cinsel istismarı”, “anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar” ve “casusluk” suçlarına konu internet içeriklerini oluşturan veya yayan failere ulaşmak için gerekli olan bilgileri, soruşturma aşamasında savcı, kovuşturma aşamasında ise yargılamanın yürütüldüğü mahkemece talep edilmesi halinde Türkiye’deki temsilcisi tarafından adli mercilere vermekle yükümlü kılmaktadır.

²⁰18 Ekim 2022 tarih, 31987 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/10/20221018.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

²¹Sansür yasası'nın 29. maddesi ne anlama geliyor? Retweet ya da yorum da suç sayılabilir!, <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/sansur-yasasinin-29-maddesi-ne-anlama-geliyor-retweet-ya-da-yorum-da-suc-sayilabilir-1948043>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

Sosyal ağ sağlayıcıyı “kişilerin can ve mal güvenliğini tehlikeye sokan içerikleri öğrenmesi ve gecikmesinde sakınca bulunması” halinde bu içeriği ve içeriği oluşturana ilişkin bilgileri yetkili kolluk birimleriyle paylaşmakla şartlandıran yasa, bu bilgileri veya yasa kapsamında “suçlu” olarak görülen kullanıcıların kullandığı hesaplar hakkında genel bir bilgi vermeyi reddeden ve bu hesaplara yaptırım uygulamayan şirketlere ise ağır cezalar öngörmektedir.

Bunlar arasında 30 milyon TL para cezası veya yüzde 95 oranında bant genişliğinin daraltılması yer almaktadır. Bu daraltma, platformun Türkiye’de erişilemez duruma getirilmesi anlamına gelmektedir. Bununla birlikte bir diğer yaptırım da BTK’nın, sosyal medya şirketlerinin küresel cirolarının yüzde 3’ü kadar ceza kesebilecek olmasıdır.

Yasa ile internet haber siteleri de “sürelî yayın” olarak tanımlanarak Basın Yasası kapsamına alınmıştır. Bu da artık bir internet haber sitesinde editoryal işlerde çalışanların da basın kartı alabileceği anlamına gelmektedir. Basın kartı başvuruları ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına yapılacaktır.

Ancak basın kartı alma koşullarının yanı sıra kartın iptaline ilişkin koşullar da yeniden belirlenmiştir. Buna göre 16. madde kapsamında, basın kartı sahibinin gerekli nitelikleri kaybettiğinin anlaşılması ve basın kartının iptal edilmesi halinde iptal tarihinden itibaren bir yıl, basın ahlak ve esaslarına aykırı faaliyet ve davranışlarda bulunması sonucu iptal edilmesi halinde ise beş yıl boyunca basın kartından mahrum kalacaktır.

Ayrıca, haber sitelerine de BİK’ten resmi ilan alabilme hakkı tanınmıştır.

Yasa, haber sitelerine faaliyet gösterdiği işyeri adresi, ticari unvanı, elektronik posta adresi, elektronik tebligat adresi ve iletişim bilgileri ile yer sağlayıcısının adını, kendi sitelerinden ilan etme zorunluluğu getirmiştir. Ayrıca bir içeriğin ilk kez sunulmaya başlandığı tarih ile sonraki güncelleme tarihlerinin, her erişildiğinde değişmeyecek şekilde içeriğin üzerinde belirtilmesini şart koşturmuştur.

Yasayla, haber sitelerine faaliyet alanlarına ilişkin beyanname verme ve bu beyannamede elektronik tebligat adreslerine yer verme zorunluluğu getirilmiştir. Haber sitelerinin de sürelî yayın kapsamına alınması ve “yargının iş yükünün artacağı” gerekçesiyle beyannamenin cumhuriyet savcılıkları yerine BİK’e verilmesi öngörülmektedir. Beyanname yükümlülüğünü yerine getiremeyen veya görülen eksiklikleri iki hafta içinde düzeltmeyen haber sitesi, “sürelî yayın” hakkını elde edemeyecektir.

Bununla birlikte internet haber siteleri, yayımladıkları içerikleri doğruluğu, bütünlüğü ve erişilebilirliği sağlanmış şekilde Cumhuriyet Başsavcılığının olası bir talebine karşı iki yıl boyunca muhafaza etmekle yükümlü hale getirilmiştir. Buna uymayanlar için para cezası öngörülmektedir.

Yasayla birlikte, resmi ilanların adil bir şekilde gazetelere dağıtılması amacıyla kurulan BİK de tıpkı Radyo ve Televizyon Üst Kurulu gibi yayıncılara ceza verebilecek bir konuma getirilmiştir. Zira bu yasa, BİK’e basılı gazeteler ile internet sitelerine hem ilan kesme hem de para cezası verme yetkisi tanımaktadır.

²⁰18 Ekim 2022 tarih, 31987 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/10/20221018.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

²¹Sansür yasası’nın 29. maddesi ne anlama geliyor? Retweet ya da yorum da suç sayılabilir!, <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/sansur-yasasinin-29-maddesi-ne-anlama-geliyor-retweet-ya-da-yorum-da-suc-sayilabilir-1948043>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

A.5. AYM'NİN, ERİŞİM ENGELLERİ HAKKINDAKİ PİLOT KARARI

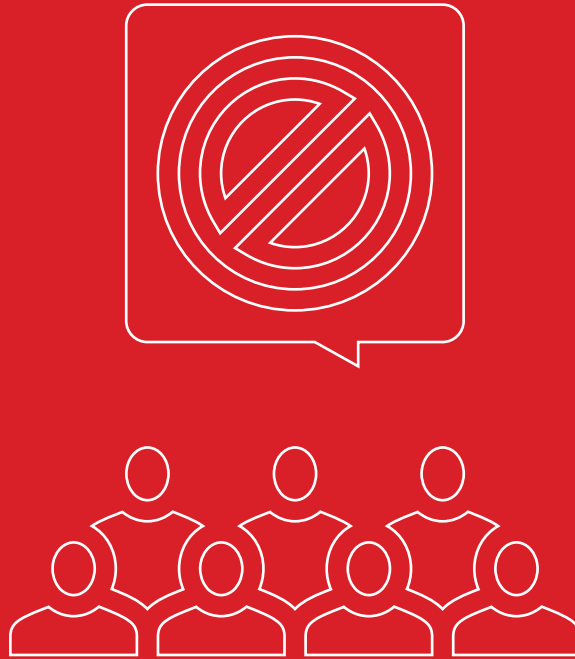
Anayasa Mahkemesi (AYM), aralarında BirGün, Diken, Gazete Duvar, soL, Artı Gerçek ve TarımdanHaber siteleri ile Çiğdem Toker'in başvurularının da yer aldığı dokuz erişim engeli itirazı başvurusu hakkındaki kararını 7 Ocak 2022'de açıklamıştır²².

Yapılan itiraz başvurularını birleştiren AYM, ihlallerin kanundan kaynaklandığını tespit ederek pilot karar usulünün uygulanmasına karar vermiştir. Yüksek Mahkeme, bu doğrultuda 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Kanunu'nun erişimin engellenmesi kararlarına yönelik 9. maddesinin, basın ve ifade özgürlüğüne engel oluşturduğunu tespit ederek değiştirilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Oy birliğiyle alınan kararda, yapılacak yeni düzenlemede bulunması gereken kriterler de sıralanmıştır.

Buna göre erişimin engellenmesinin başvurulacak son çare ya da alınabilecek en son önlem olması, bu yolun keyfî uygulamalara yol açmaması ve özgürlüğün kullanılmasını ortadan kaldıracak düzeyde olmaması için gerekli güvenceleri barındırması, erişim engeli usulünün kapsamının hukuki ve yeterli açıklıkta olması, kamu makamlarının müdahale sınırının ortaya konulması, alternatif başka yaptırımların belirlenmesi, kararlara yönelik istinaf ve temyiz hakkının verilmesi ve alınacak kararlarda denge tutturulması gibi kriterler, AYM'nin önerileri arasında yer almıştır.

Mahkeme, kararı gerekli kanuni düzenlemeyi yapması için Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) gönderirken bunun için TBMM'ye bir yıl süre vermiş ve bu süre zarfında aynı konuda geçmişte yapılmış ve ileride yapılacak başvuruları değerlendirmeye almayacağını belirtmiştir. Mahkeme, aynı zamanda kararında, yeni düzenleme yapılmaması durumunda tüm başvuruların hak ihlali ile sonuçlanacağını belirtmiştir.

Ancak AYM'nin bu kararına rağmen 2022 yılı içinde buna yönelik herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.



²²İnternet Haber Sitelerindeki Bir Dizi Habere Erişimin Engellenmesi Nedeniyle İfade ve Basın Özgürlükleri ile Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edilmesi (Pilot Karar), <https://www.anayasa.gov.tr/tr/haberler/bireysel-basvuru-basin-duyurulari/internet-haber-sitelerindeki-bir-dizi-habere-erisimin-engellenmesi-nedeniyle-ifade-ve-basin-ozgurlukleri-ile-etkili-basvuru-hakkinin-ihlal-edilmesi-pilot-karar>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

A.6. TÜRKİYE'DE ERİŞİM ENGELLEME YETKİSİ

Erişim engelleme kararları, Türkiye’de sulh ceza hakimlikleri, mahkemeler ve savcılıklar gibi yargı organları ile bir dizi idari kurum tarafından çeşitli kanunlar, yönetmelikler ve düzenlemeler kapsamında alınabilmekte veya talep edilebilmektedir. Genellikle 5651 sayılı kanunun 8, 8/A, 9 ve 9/A maddeleri kapsamında sulh ceza hakimlikleri tarafından verilebilmekte olan erişim engeli kararları, 8. madde kapsamında soruşturma evresinde savcılıklar tarafından da verilebilmektedir.

Bununla birlikte, telif hakları ihlallerini gidermek için 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun ek madde 4(3) fıkrası kapsamında erişimin engellenmesi yetkisi cumhuriyet savcılarında da verilmiştir.

İdari kurumlar, erişimin engellenmesi ile ilgili yetkilendirmeleri farklı kanun, yönetmelik ve düzenlemelerle almıştır. 5651 sayılı kanuna istinaden Türkiye’de 20’den fazla farklı kurum ve kuruluşun, çeşitli düzenlemeler altında internet içerikleri için erişim engelleme veya talep etme yetkisi bulunmaktadır.

Bu kurumlar şunlardır:

- Cumhurbaşkanlığı ve ilgili bakanlıklar
- Kapatılana kadar Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB)
- TİB kapatıldıktan sonra Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı
- Erişim Sağlayıcıları Birliği (ESB)
- Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK)
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)
- Tarım ve Orman Bakanlığı, Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı
- Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Talih Oyunları Daire Başkanlığı
- Türkiye Jokey Kulübü (TJK)
- Spor Toto Teşkilat Başkanlığı
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Mushafı İnceleme ve Kıraat Kurulu
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Yüksek Seçim Kurulu (YSK)
- Ticaret Bakanlığı, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu kapsamındaki tüm yetkili kuruluşlar
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı sanayi ve teknoloji il müdürleri
- Valilikler ve İçişleri Bakanlığı
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)
- Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)
- Çocuk Koruma Kanunu kapsamındaki ilgililer

²⁰18 Ekim 2022 tarih, 31987 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/10/20221018.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

²¹Sansür yasası'nın 29. maddesi ne anlama geliyor? Retweet ya da yorum da suç sayılabilir!, <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/sansur-yasasinin-29-maddesi-ne-anlama-geliyor-retweet-ya-da-yorum-da-suc-sayilabilir-1948043>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

B. FREE WEB TURKEY PLATFORMU BULGULARI

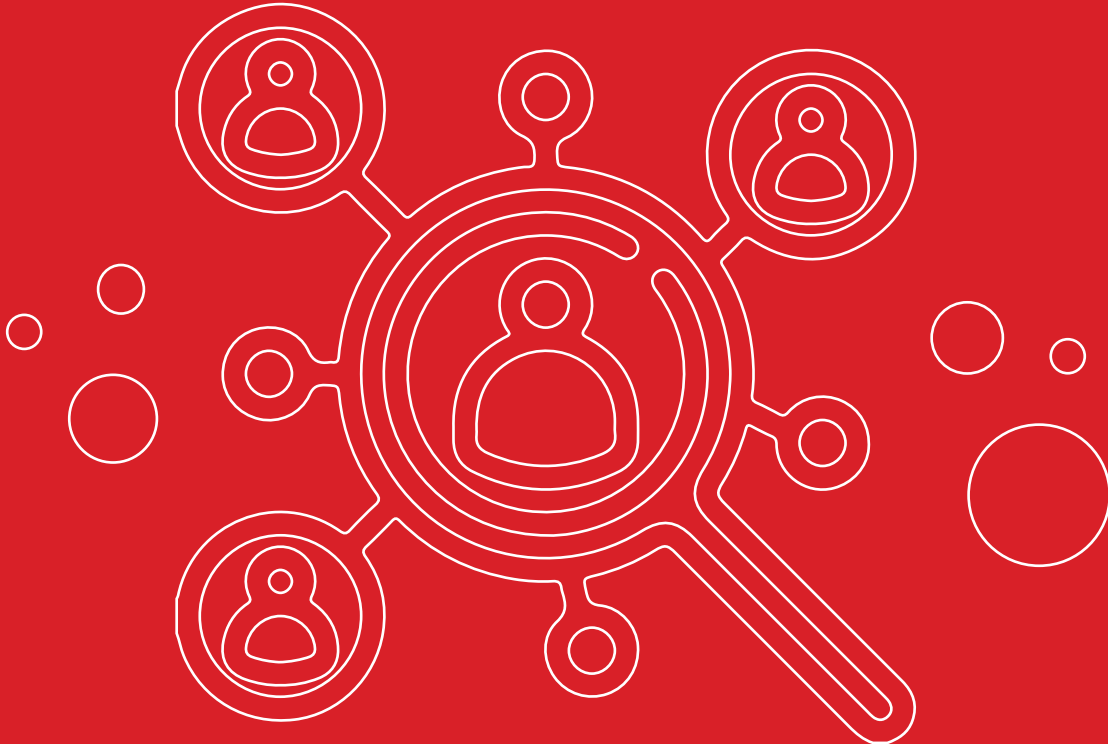
Türkiye’de ilk internet bağlantısı, 12 Nisan 1993 tarihinde sağlanmıştır. Ancak internet kullanımı birçok ülkede olduğu gibi burada da 1990’lı yılların ikinci yarısında yaygınlaşmaya başlamıştır. İlk bağlantıdan bu yana Türkiye’de internet sansürünün temel amacı, “sakıncalı” politik içerikleri ve müstehcenliği engellemek olmuştur.

İnternet hakkında ilk düzenleme, 2001 yılında kabul edilen 4676 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılmıştır. Bu Kanun ile 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun ve 5680 sayılı Basın Kanunu’na internetle ilgili olarak iki düzenlemenin getirildiği görülmektedir. Bu düzenlemeler internet özgürlüklerine karşı müdahaleleri de beraberinde getirmiştir. Özgür internetin önde gelen savunucularından Özgür Uçkan’a göre herkes internet sansürünü 2007’den başlatma eğiliminde olsa da internet sansürünün yükseliş dönemi 2001-2006 yıllarıdır. 2000-2007 yılları arasında birçok site engellenmiştir. Başta Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) ilgili maddeleri olmak üzere Medeni Kanun, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gibi düzenlemelerin hükümlerine dayanarak, yetkili mahkemeler tarafından verilen pek çok erişim engelleme kararı, doğrudan internet servis sağlayıcıları tarafından uygulanmıştır.

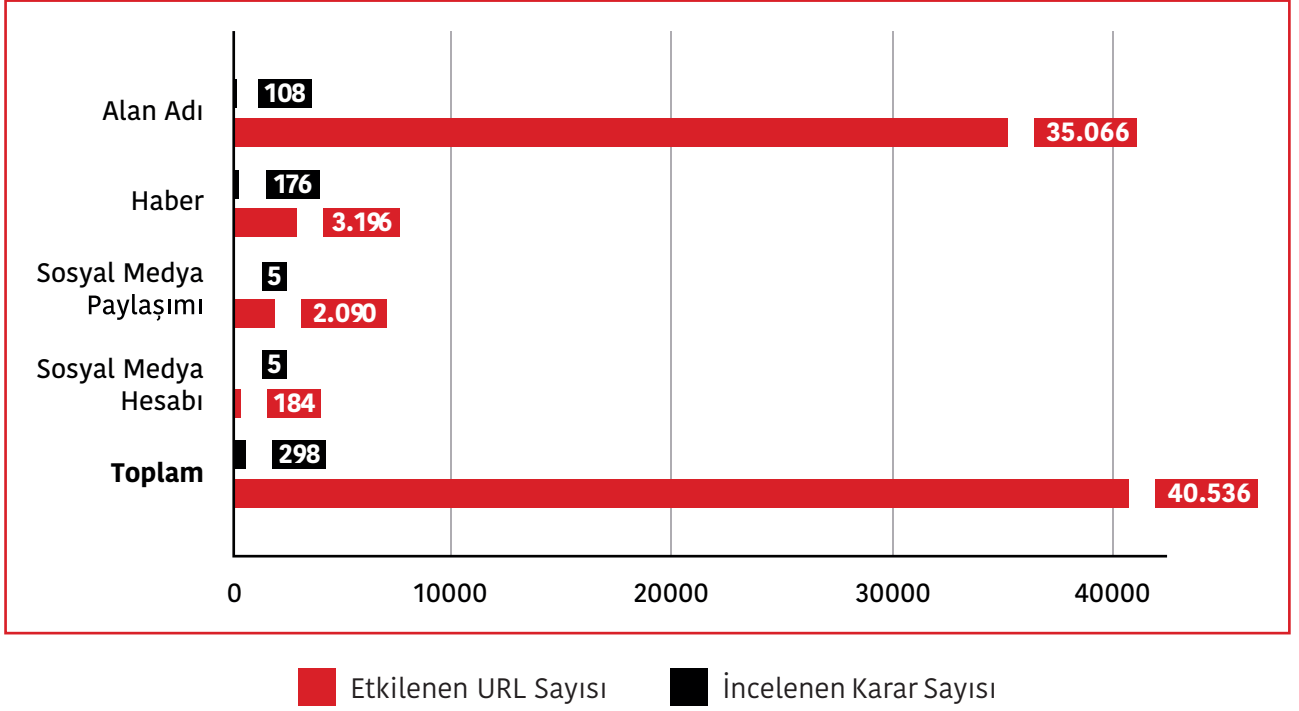
İnternet özgürlüklerine ilişkin özel bir düzenleme mevcut değilken ilgili başka yasal düzenlemeler aracılığıyla sansür mekanizması işletilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte özel olarak internete ilişkin regülasyon çalışmaları, birçok kişinin sansürün başlangıcı olarak da kabul ettiği 2007 yılında başlamıştır.

Free Web Turkey Platformu’nun yaptığı açık kaynak taramasına göre 1 Ocak-31 Aralık 2022 tarihlerini kapsayan 12 aylık zaman diliminde alan adı, haber, sosyal medya paylaşımları ve sosyal medya hesaplarından oluşan en az 40.536 URL’e mahkeme kararlarıyla erişim engeli getirilmiştir.

Bu sayıya, en az 294 mahkeme kararıyla ulaşılmıştır.



B.1. ENGELLEME ŞEKLİNE GÖRE DAĞILIM



Bu raporda engellemeler; “Alan adı”, “Haber”, “Sosyal medya paylaşımı” ve “Sosyal medya hesabı” olmak üzere dört farklı kategoride toplanmıştır.

Buna göre 2022 yılında en az 35.066 alan adı, 3.196 haber, 2.090 sosyal medya paylaşımı ve 184 sosyal medya hesabına erişimin engellendiği tespit edilmiştir.

B.2. ALAN ADI ENGELLERİNİN TEMEL DAĞILIMI

Engelleme Türü	İncelenen Karar Sayısı	Etkilenen URL sayısı
Yetişkin, bahis, dolandırıcılık, finansal siteler, terör	47	35.000
Muhالیf siteler	51	53
Diğer	10	13
TOPLAM	108	35.066

2022’de 35.066 ile en fazla erişim engeli, alan adlarına uygulanmış, bu sayıya 108 mahkeme kararıyla ulaşılmıştır.

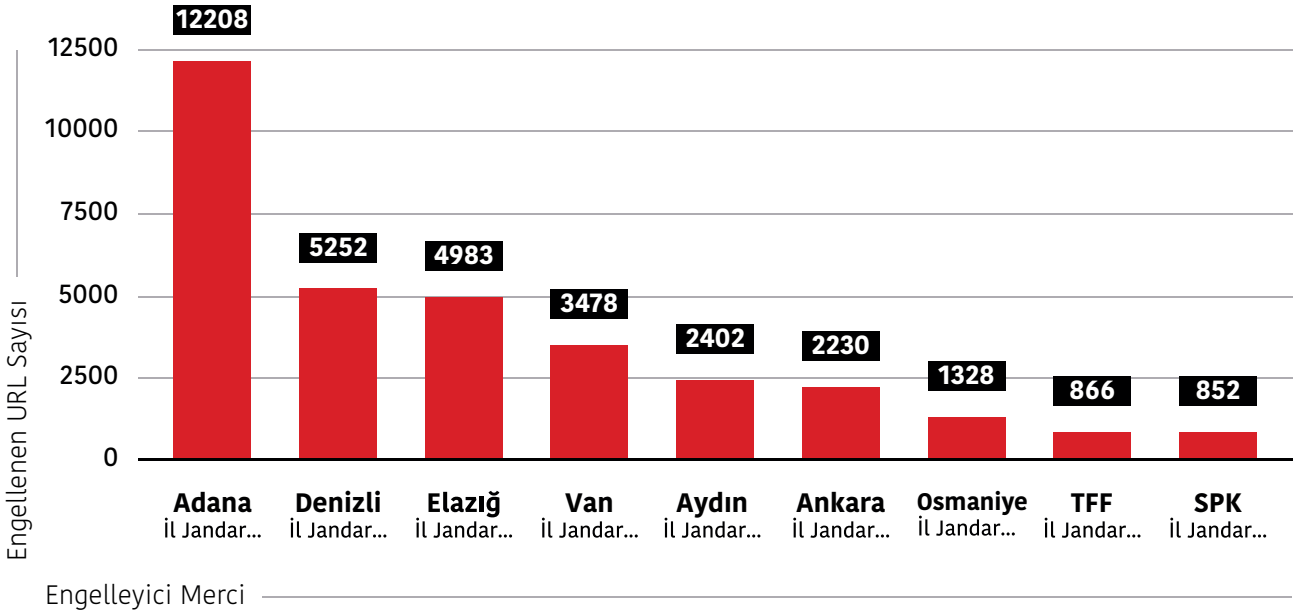
Bu 35.066 alan adının 35.000’ini “Yetişkin, bahis, dolandırıcılık, finansal siteler, terör” temalı yayımlar yaptığı iddia edilen siteler oluştururken onu 53 ile “Muhالیf siteler” takip etmektedir.

“Muhafif siteler” ifadesi ile Etkin Haber Ajansı (ETHA), Mezopotamya Ajansı, Kızıl Bayrak, Jin News, Siyasi Haber, Umut Gazetesi, Komün Dergi, Gazete Yolculuk, Özgür Gelecek, PİRHA, Yeni Demokrasi ve Kaldıraç Dergisi gibi hükümetin ideolojisine taban tabana zıt bir yayın politikası benimseyen gazetelerin internet siteleri kast edilmektedir.

Muhafif sitelere ait en az 53 alan adının 51 farklı kararla erişime engellendiği gözlemlenmiştir. Bu da bazı sitelerin birden fazla kez erişime engellendiği anlamına gelmektedir. Muhafif siteler arasında alan adı en çok engellenen ise ETHA olmuştur. 2022’ye etha28.com alan adı üzerinden yayım yaparak başlayan ETHA, yılı etha.49 adresinden yayım yaparak kapatmıştır. Buna göre 2022’de ajansın tam 21 alan adı için erişim engeli kararı verilmiştir.

“Diğer” kategorisinde ise en az 13 URL’in erişime engellendiği ve buna 10 kararla ulaşıldığı görülmektedir. Bu kategoride sosyal medya platformu Tumblr, Manga kültürüne yer veren Mangago, içerik dağıtım ağı Bunny CDN, haber kuruluşu Deutsche Welle, dijital araştırma projesi Radio Garden ve Havrita gibi platformlar yer almaktadır.

B.3. ENGELLENEN ALAN ADI SAYISININ ENGELLEYEN MERCİLERE GÖRE DAĞILIMI



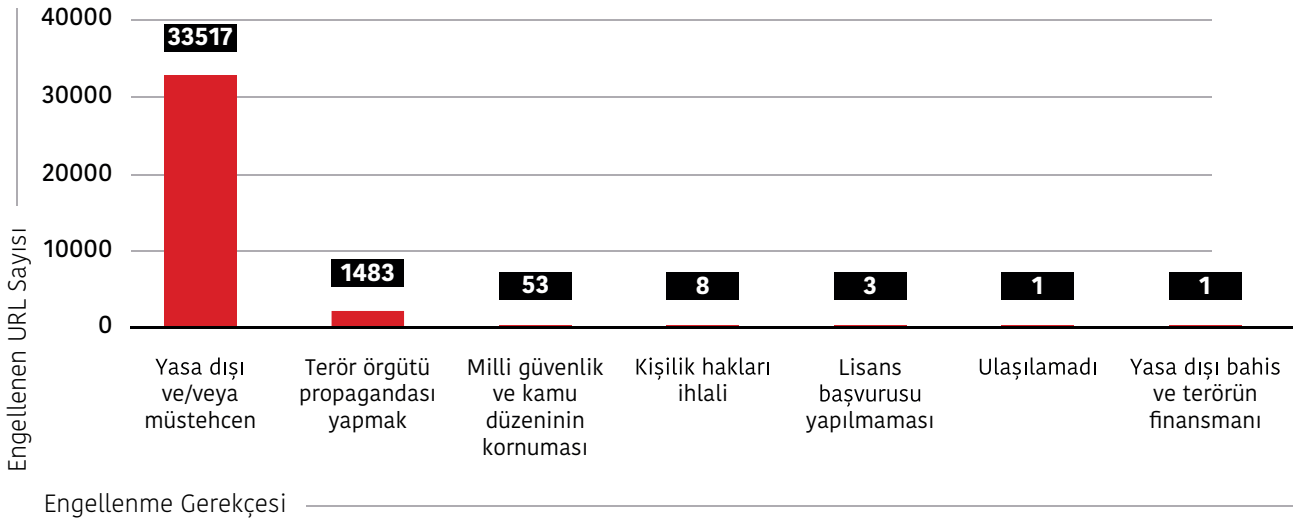
Alan adı kategorisinde en çok URL engelleyen mercilerin dağılımına bakıldığında ise birinci sırada 12.208 ile Adana İl Jandarma Komutanlığı yer alırken onu 5.252 ile Denizli İl Jandarma Komutanlığı ve 4.983 ile Elazığ İl Jandarma Komutanlığı takip etmektedir.

İl Jandarma Komutanlıkları tarafından engellenen tüm URL’ler “yetişkin, bahis, dolandırıcılık, finansal siteler, terör” temalı yayım yaptıkları iddia edilen sitelere aittir.

İlk yedi sıra il jandarma komutanlıklarından oluşurken sekizinci sırada 866 URL ile Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), dokuzuncu sırada ise 852 URL ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) yer almaktadır.

TFF’nin engellediği alan adlarının korsan maç yayımı yapan sitelere, SPK’nın engellediği alan adlarının ise izinsiz foreks işlemi yapan sitelere ait olduğu tespit edilmiştir.

B.4. ENGELLENEN ALAN ADLARININ ENGELLENME GEREKÇELERİ

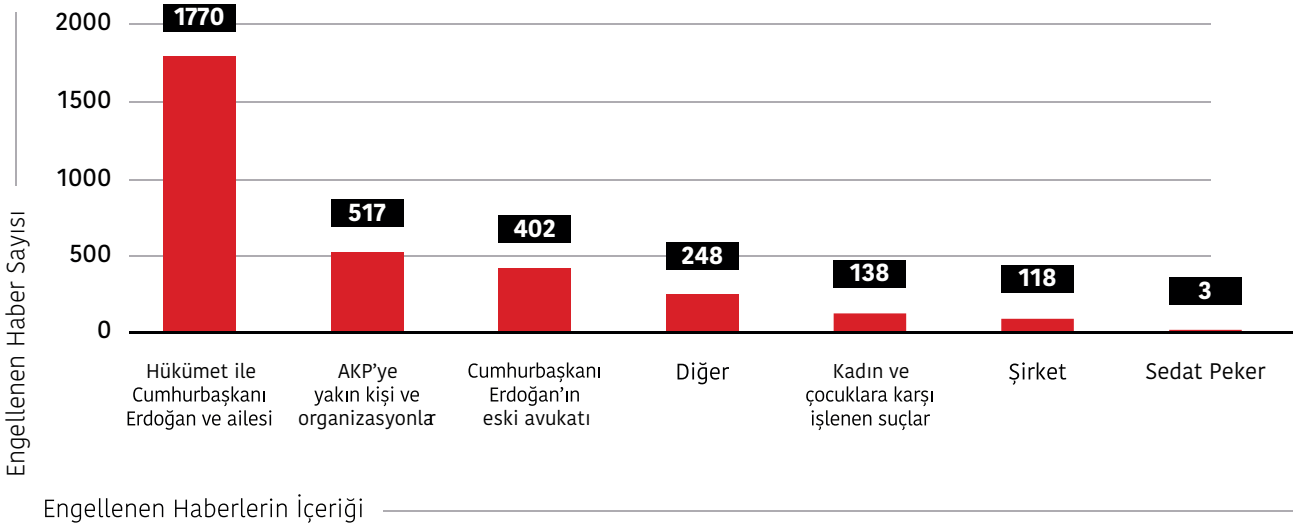


Alan adlarının engellenme gerekçelerine bakıldığında ise birinci sırada “yasa dışı ve/veya müstehcen içerikli paylaşımlar yapılması”nın yer aldığı gözlemlenmiştir.

Onun ardından “terör örgütü propagandası yapmak” gelirken üçüncü sırada ise “milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması” yer almaktadır.

“Milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması” gerekçesiyle erişime engellenen alan adlarının tamamı, “Muhafif Siteler” alt başlığında da belirtilen ve hükümetin ideolojisiyle taban tabana zıt bir çizgide yayım yapan gazetelere aittir.

B.5. HABER ENGELLERİNİN TEMEL DAĞILIMI



Erişime engellenen en az 3.196 haberin içeriklerine göre dağılımına bakıldığında ise 1.770 ile en çok hükümet ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve ailesi hakkındaki usulsüzlük iddialarına değinilen haberlerin engellendiği görülmektedir.

“Hükümet ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve ailesi” kategorisinde yer alan haberlerden bazıları şunlardır:

yeşilgazete

CHP'li Seveda Erdan Kılıç: Bilal Erdoğan'ın arkadaşı İzmir'de doğa katliamı yapacak

CHP İzmir Milletvekili Seveda Erdan Kılıç, 'İzmir'in ormanlarını 2060 yılına kadar talan etme izni verilen şirketin ortaklarından Raif İnan, Bilal Erdoğan'ın Kartal İnan Hatip Lisesi'nden arkadaşıdır' ifadelerini kullandı.

MEHMET GAZELİK 13 Ocak 2022



ABC GAZETESİ

Dudak uçuklattı... İşte AKP döneminde İBB'den 'Saray sanatçılarına' ve 'Bozdağ filme' akıtılan milyon liralık

13 Ocak 2020 15:39

Yeniçağ yazarı gazeteci Murat Ağirel, AKP döneminde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin şirketlerinden Kültür A.Ş.'nin konser ihalelerinde, başta...



İLERİ

Bilal Erdoğan'ın arkadaşlarına verilen ihalelerle ilgili haberlere getirilen erişim engeli ile ilgili haberlere erişim engeli

İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği, Bilal Erdoğan'ın arkadaşı Aykut Emrah Polat ve Fatih Başçı'nın aldığı ihalelerle ilgili haberlere getirilen erişim engeli haberlerine erişim engeli kararı verdi.

GÜNDEM /



Çevre Ajansı eliyle KIYILARA TALAN

Tüm Türkiye kıyıların kısıp-aynıyın mapak, şamandıra ihaleleri ve Çep Kanunu kapsamındaki alanların işleme yetkisi Emine Erdoğan himayesinde kurulan Çevre Ajansına verilecek. Ajansa hiçbir denetim mekanizması tabii olmaksızın ihaleler için ÇYO Kurulu Kurulu, Uygulama Meclisi, verilecek yetkilerle kıyılara Ajansa eliyle talan edileceği öngörülüyor. s.32



BİR GÜN

Bakanlık, kıyılarda ihale yetkisini Çevre Ajansı Başkanlığı'na verdi

BirGün Gazetesi yazarı ve gazeteci Bahadır Özgür, Çevre Kanunu'nda yapılan değişiklik ile tüm Türkiye kıyılarını kapsayan mapa ve şamandıra ihale verme yetkisinin Emine Erdoğan himayesinde kurulan Çevre Ajansı Başkanlığı'na verildiğini duyurdu.

27 Ocak 2022 07:58



MILLİGAZETE

Erdoğan'dan danışmanına büyük kıyak: Oğlu bakan yardımcısı oldu

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın danışmanı Maksut Serim'in oğlu Yasin Ekrem Serim, Dışişleri Bakan Yardımcısı yapıldı.



SOL

Erdoğan'ın danışmanının oğluna Dışişleri Bakanlığı'nda terfi

AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın danışmanı olarak görev yürüten Maksut Serim'in oğlu Yasin Ekrem Serim, Dışişleri Bakan Yardımcısı yapıldı.

HABER MERKEZİ 16.10.2022

AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanlığı döneminde bu yana 'yol arkadaşı' olan, yıllarca başbakanlık örtülü ödeneğini teslim ettiği Maksut Serim'in oğlu Yasin Ekrem Serim, Dışişleri Bakan Yardımcısı oldu.



SÖZCÜ

Danışmanın oğluna hızlı terfi!

Yıllarca Başbakanlık örtülü ödeneğinin teslim edildiği Erdoğan'ın danışmanı Maksut Serim'in oğlu Yasin Ekrem Serim, Dışişleri Bakan Yardımcısı yapıldı.

BAŞAK KAYA
Yayınlanma: 05:30 - 16 Ekim 2022
Güncellenme: 02:39 - 16 Ekim 2022



Onu, 517 ile AKP'ye yakın kişi ve organizasyonlar hakkındaki usulsüzlük iddialarının anlatıldığı haberler takip etmektedir. "AKP'ye yakın kişi ve organizasyonlar" kategorisinde yer alan haberlerden bazıları şu şekildedir:

YENİCAĞ

Korkunç iddialar. Aziz Yıldırım'ın yeğenini kim kaçırmak istedi? Sedat Peker'in tweetlerinde geçen Süreyya Yalçın kim

Sedat Peker, Fenerbahçe Spor Kulübü'nün eski başkanı Aziz Yıldırım'ın kuzeni Süreyya Yalçın hakkında birbirinden ilginç iddialar ortaya attı.

15 Ağustos 2022, Pazartesi 03:16



Korkunç iddialar
Aziz Yıldırım'ın yeğenini kim kaçırmak istedi
SEDAT PEKER'İN TWEETLERİNDE GEÇEN SÜREYYA YALÇIN KİM

bianet



MEDYA SAHİPLİĞİ VE İKTİDAR

Peker'in iddialarında adı geçen "Türk Medya" ve Yeşiladağlar

bianet EİA Medya grubunun sahipliği sırasında Yeşiladağlar ve İktidar arasındaki özel ilişkileri mercek altına almıştı. Her yıl düzenlenen "2016 Medya Sahipliği Ödümü" projesi sırasında Peker'in sosyal medyada dolaşan iddialarının gerisindeki olgulara yeniden bakıyoruz.

İstanbul - İHA Haber Merkezi
15 Ağustos 2022, Pazartesi 03:16

T24

Sedat Peker'den yeni iddialar: Bu çok enteresan bir hikaye; gazeteciler araştırırsın

"Hikaye çok fantastik değil mi? Doğru mudur değil midir bilmem. Gazeteciler araştırırsın"

15 Ağustos 2022 22:34



Organize suç örgütü liderliğinden hüküm giyen Sedat Peker, "Deli Canı" hesabından 25 tweet paylaştı. Türk Medya grubunun sahibi Hasan Yeşiladağ ve kardeşleri Metin, Zeki ve Ali Yeşiladağ hakkında geçtiğimiz gün 75 tweet atan Peker, Hasan Yeşiladağın

artigercek

Bakanlık arazisine yalı projesi, Cübbeli'nin yakınına verildi



Yayınlanma: 19 Mart 2022 22:27 | Güncellenme: 19 Mart 2022 22:28

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı İller Bankası arazisinde yalı projesi inşaatı Cübbeli Ahmet Hoca'nın damadının ağabeyi Muhittin Palazoğlu'na ait Vesen Yapı inşa ediyor.

Mahkemenin imar planlarını iptal ettiği Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı İller Bankası'nın Tuzla'daki arazisinde yalı projesi inşaatı başladı. Ön satış başlayan projeyi, Cübbeli Ahmet olarak

TELE 1

Bakanlık arazisindeki yalı projesi Cübbeli'nin dönürüne gitti

19 Mart 2022 Cumhuriyet



Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı İller Bankası arazisinde yalı projesi, Cübbeli Ahmet Hoca olarak bilinen Ahmet Mahmut Ünlü'nün damadının ağabeyi Muhittin Palazoğlu'na ait Vesen Yapıya verildi.

SOZCU

Cübbeli'nin dönürü Palazoğlu ailesinden bakanlık arazisine yalı projesi!

Tuzla'da mahkemenin imar planlarını iptal ettiği denize sıfır, ağaçlarla kaplı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı İller Bankası arazisinde yalı projesi inşaatı başladı. Ön satış başlayan projeyi Cübbeli Ahmet Hoca'nın damadının ağabeyi Muhittin Palazoğlu'na ait Vesen Yapı inşa ediyor. Şirketin eski ortakları arasında Cübbeli'nin damadı Esat Palazoğlu da bulunuyor.

ÖZLEM GÖVEMÜ
Yayınlanma: 15:38 - 19 Mart 2022
Güncellenme: 15:53 - 19 Mart 2022



BİR Gün

İhale cemiyeti!

İlim Yayma Cemiyeti'nin Başkanı Yusuf Tülün'ün çocukları da ihale zengini. Tülün'ün çocukları, büyük kısmı AKP'li ilçe belediyelerinden olmak üzere kamudan son 12 yılda 57 milyon TL değerinde 43 ayrı ihale aldı.

SİMGE 14.07.2022 06:30



14 Temmuz 2022 (Yıldırım İlim Yayma Cemiyeti'nin ziyareti sırasında) (Fotoğraf: İlim Yayma Cemiyeti)

İsmail ARI

TELE 1

Kamudan besleniyorlar! İlim Yayma Cemiyeti Başkanı'nın çocukları ihale zengini

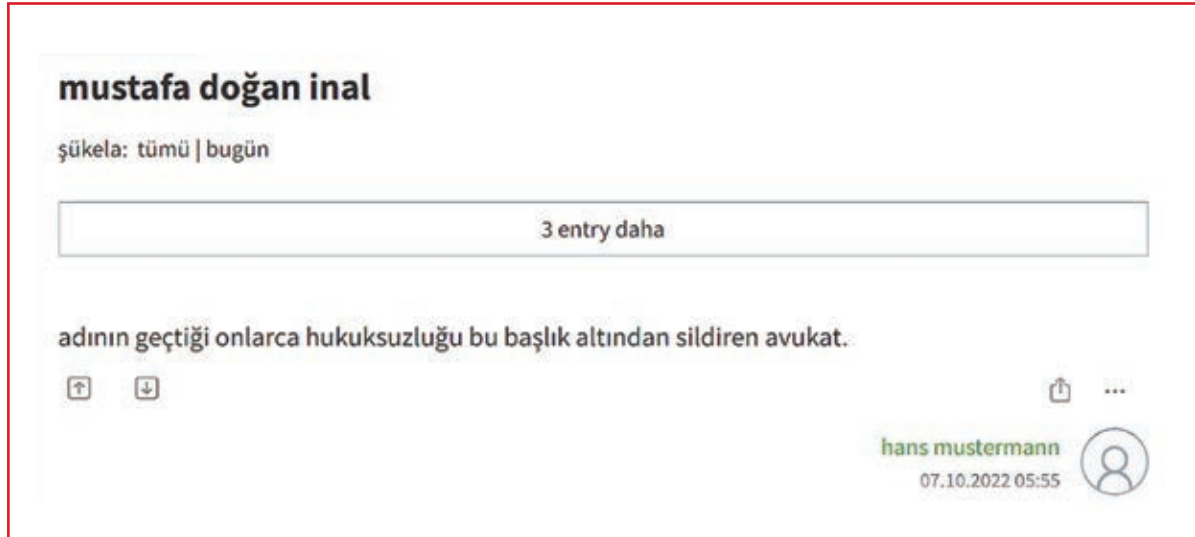
14 Temmuz 2022 Perspektif



İlim Yayma Cemiyeti'nin Başkanı Yusuf Tülün'ün çocuklarının kamudan son 12 yılda 57 milyon TL değerinde 43 ayrı ihale aldığı ortaya çıktı.

İktidara yakınlığıyla tanınan İlim Yayma Cemiyeti'nin başkanı Yusuf Tülün'ün çocuklarının AKP'li belediyelerden milyonlarca lira ihale aldığı ortaya çıktı.

Ardından ise 402 ile Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eski avukatı hakkındaki içerikler gelmektedir. Bu kategoride, bir dönem Erdoğan'ın avukatlığını yapan Mustafa Doğan Inal hakkındaki içerikler yer almaktadır. Bu kategorideki içeriklerin tümü, Inal'ın talebiyle erişime engellenmiştir.



248 haberin yer aldığı “Diğer” kategorisindeki haberlerden bazıları ise şunlardır:

BİR GÜN
12 Ocak 2022 13:34

Ailesini ve cemaati eleştirerek intihar eden Enes Kara'nın babası yurdu övdü

Ailesinin zoruyla cemaat yurdunda kaldığını anlattığı bir video paylaşarak yaşamına son veren Enes Kara'nın babası, "Kaldığı yer güzel insanların kaldığı yer. Talebelerin kaldığı yer. Orada kalmasını tavsiye ettim. Devlet yurdunda başvuru yapmadık. Durumumuz iyi. Manevi olarak ahiretine tıydası olsun istedim" şeklinde konuştu.



Cumhuriyet

Enes Kara, tarikat yurdunda intihara sürüklendi

20 yaşındaki Enes Kara, ailesinin zoruyla kaldığı cemaat yurdundaki baskı sonucu intihar etti. Ardından bıraktığı video kaydı ile yaşadıklarını anlattı. Türkiye bir gencini daha kaybetti. Kara, tıp fakültesi öğrencisiydi.

Sefa Uyar 12 Ocak 2022 Çarşamba, 04:00



Sözcük

Aile baskısıyla cemaat yurdunda kalan tıp öğrencisi Enes Kara canına kıydı

Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi 3. sınıf öğrencisi Enes Kara, ailesinin zoruyla kaldığı cemaat yurdunda yaşadıklarını anlattığı bir video çektiikten sonra yaşamına son verdi. Kara, çektiği videoda "İçinde bulunduğum durumdan tüm yaşama hevesimi, sevincimi kaybettim" dedi.

EVREN DEMİRDAĞ
Tayınma: 11:07 - 11 Ocak 2022
Gözetleme: 11:13 - 11 Ocak 2022



Cumhuriyet

Selçuk Ural: Hakan uyarılarıma rağmen sahte rapor aldı



Sanatçı Selçuk Ural, oğlu Hakan Ural'ın askerlik için sahte rapor almasına ilişkin, "Hakan'ı askerlik için uyarmama rağmen sahte rapor aldı sonra da 4 ay hapis cezası çıktı. Hakan'a hapis cezası çıkınca Recep Tayyip Erdoğan'ın yanına gittim. Hakan'ın hapis hanesine başına bir iş gelmemesi için yanına almasını rica ettim" dedi.



akit

Selçuk Ural'dan oğlu Hakan Ural hakkında insanlık dışı sözler!

Selçuk Ural, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a olan sevgisi sebebi ile muhalefetin hedefe koyduğu oğlu Hakan Ural hakkında okuyanları utandıran açıklamalarda bulundu.

2022-07-18 18:43:00



Senin ahlaklılığından oğlun mu sorumlu?
SELÇUK URAL'DAN HAKAN URAL İÇİN İNSANLIK DIŞI SÖZLER!

138 haberin yer aldığı “Kadın ve çocuklara karşı işlenen suçlar” kategorisindeki haberlerden bazıları ise şunlardır:



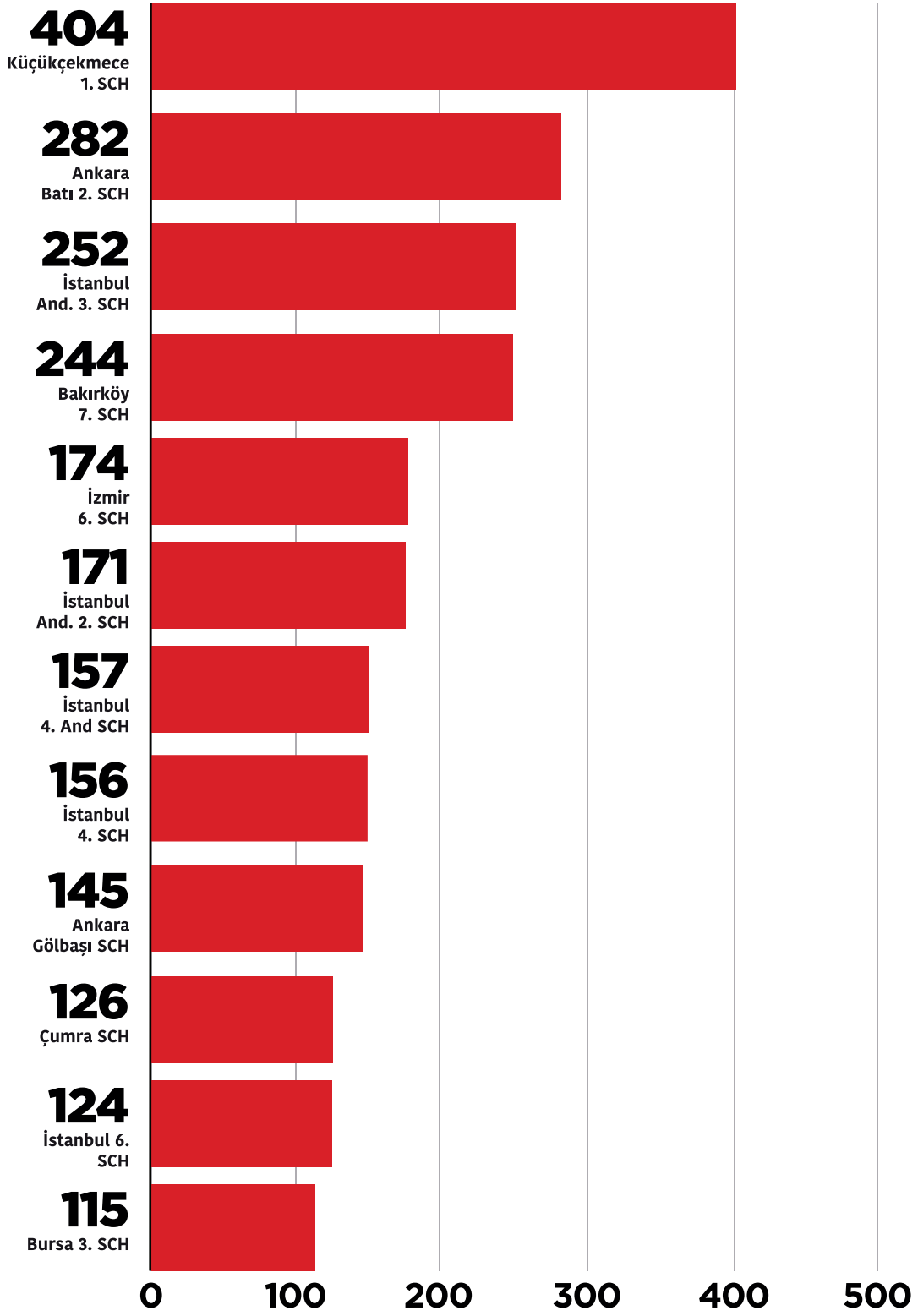
“

“Şirket” ve “AKP’ye yakın kişi ve organizasyonlar” kategorisinde yer alan haberlerin büyük bir kısmında adı geçen kişi ve şirketler, hükümetle yakın bir ilişki içerisinde olmanın yanı sıra devletle iş ortaklığı da yapmaktadır. Dolayısıyla bu kategoriler altında etiketlenen haberleri “Hükümet ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve ailesi” kategorisinde değerlendirmek de mümkündür.

”

B.6. HABER KATEGORİSİNDEKİ ENGELLENEN URL SAYISININ ENGELLEYEN

MERCİLERE GÖRE DAĞILIMI



“Haber” kategorisinde en çok URL engelleyen mercilerin dağılımına bakıldığında ise birinci sırada 404 URL ile Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliğinin yer aldığı, onu 282 URL ile Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hakimliği ve 252 URL ile İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliğinin takip ettiği görülmektedir.

B.7. ENGELLENEN HABERLERİN ENGELLENME GEREKÇELERİ

Haberlerin engellenme gerekçelerine bakıldığında ise birinci sırada “kişilik hakları ihlali”nin yer aldığı görülmektedir.

2022 yılında erişime engellenen 3.196 haberin 3.191’i “kişilik hakları ihlali”, 3’ü “milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, 2’si ise “zaman aşımı, haberin o tarihte ‘gerçeklik ve doğruluk’ kriterlerini karşılamasının artık bir önemi kalmadığı” gerekçesiyle engellenmiştir.

“Kişilik hakları ihlali” gerekçesiyle engellenen haberlerden bazıları şunlardır:

Cumhuriyet

Hürriyet'i basan Boynukalın: Yine yapsa, yine giderim



Hürriyet'e saldırıda başı çeken AKP Gençlik kolları Başkanı Abdurrahim Boynukalın, "Hürriyet yine yapsa, yine giderim" dedi.

cumhuriyet.com.tr 05.11.2016

AKP Gençlik Kolları Başkanı Abdurrahim Boynukalın,

Hürriyet

AK Parti milletvekili, saldırganlara böyle hitap etti: 1 Kasım'dan sonra defolup gidecekler!



Hürriyet'e alle geor düzenlenen çitkin saldırıda bir isin, yağırdığı tehlikeler diğer çekti. AK Parti Gençlik Kolları Başkanı ve İstanbul Milletvekili Abdurrahim Boynukalın, hay ve sepetlerle Hürriyet'e saldırıya giren insanlara yazarak, "1 Kasım'dan sonra defolup gidecekler" dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dün yaptığı açıklamalarının hürriyet.com.tr'de verileceğine ilişkin tepki bakanlarıyla Hürriyet'in bölüne gelene bir grup, güvenlik kullucilerine saldırarak banyerleri yıktı. 200 kişilik bir gruptan yaklaşık 20 kişi, banyerden içeri gireray basarak Hürriyet'in ana giriş kapısını kapı ve sepetlerle parçaladı. Binlerce kişi de geyeray çıkıp grulu.

Sozcü

CHP'den Boynukalın hakkında suç duyurusu

CHP'li Adıgüzel, AKP'li vekil Abdurrahim Boynukalın hakkında suç duyurusunda bulundu.

Yayınlanma: 16:10 - 09 Eylül 2016



oda

Polikancılardan deprem provokatörüne destek



AKP içinde ayrı bir grup olan Felkan yapılar arasında içinde yer alan Sabah gazetesi yazarı Hilal Kaçkarlıdan Bedri Gençec'i destek geldi.

21.01.2020 14:16

Türkiye genelinde Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) Fen-Edebiyat Fakültesi, İnan ve Toplum Bilimleri Bölümü'nde görevli Prof. Dr. Bedri Gençec'in, Elazığ depreminin ardından sosyal medya üzerinden aldığı çocuk evliliklerini teşvikler üzerine yapılan paylaşımları konu alıyor.

Gençec yapıldı paylaşımında "Allah'ın helal kıldığı yaşta evlilik tecavüz sayarak, müslümanlar arasında gayrimüslimlere dokunmayalım. Az kaldı" dedi. Gençec profesör, Twitter üzerinden yaptığı paylaşımı, çeten teklifler üzerine kaldırılmak zorunda kaldı.

evrensel

Daha önce istismarı meşrulaştıran profesör bu kez İstanbul Sözleşmesi'ni hedef aldı

Yıldız Teknik Üniversitesi Toplum Bilimleri Bölümünde görevli Prof. Dr. Bedri Gençec İstanbul Sözleşmesi'ni hedef aldı.

Bedri Gençec

Kadınlara yönelik istismarın insanlıktan çıkarması, aile ve toplumdan millet millet olmadan insanlık olmaz.

Dünyayla birlikte eğitilmiş insanın, ailesinin, milletinin, insanlığın imkânı profesörün ölmek için #istanbulsozlesmesi #mehmet

ABC GAZETESİ

Gerici profesör skandal açıklamasını savundu, kendisini eleştirenlere hakaret ettil



MAKSADLI BELLİ

28 Ocak 2020 18:45

Elazığ depreminin ardından yaptığı paylaşımında büyük tepki çeken Yıldız Teknik Üniversitesi'nin gerici profesörü Bedri Gençec, çocuk istismarını

BirGün

Cenaze nakil aracında 144 kilo esrar bulundu, Yeni Şafak baltayı taşa vurdu

Adana'da İBB'nin şehirlerarası hizmet veren cenaze nakil aracında 144,5 kilo esrar bulundu. Aracın, AKP'li belediye yönetimi döneminde yapılan ihaleyi kazanan Albayrak ailesinin damadı Adem Altınsoy'un Platform Turizm Taşımacılık Şirketi'ne ait olduğu ortaya çıktı. İBB'nin açıklamasına göre, cenaze aracının çalışanları da aynı şirketin elemanı. Albayrak ailesinin gazetesi Yeni Şafak, gerçeğin ortaya çıkmasından sonra "İBB aracında uyuşturucu ele geçirildi" şeklindeki paylaşımını sildi ve haberin başlığı ile içeriğini, aracın kime ait olduğunu

Cumhuriyet

İktidara yakın gazeteden uyuşturucu provokasyonu: İBB'nin dediler bakın kimin çıktı!



hal

Esrar perdesi aralandı: Uyuşturucu bulunan cenaze aracı 'yandaş'a ait

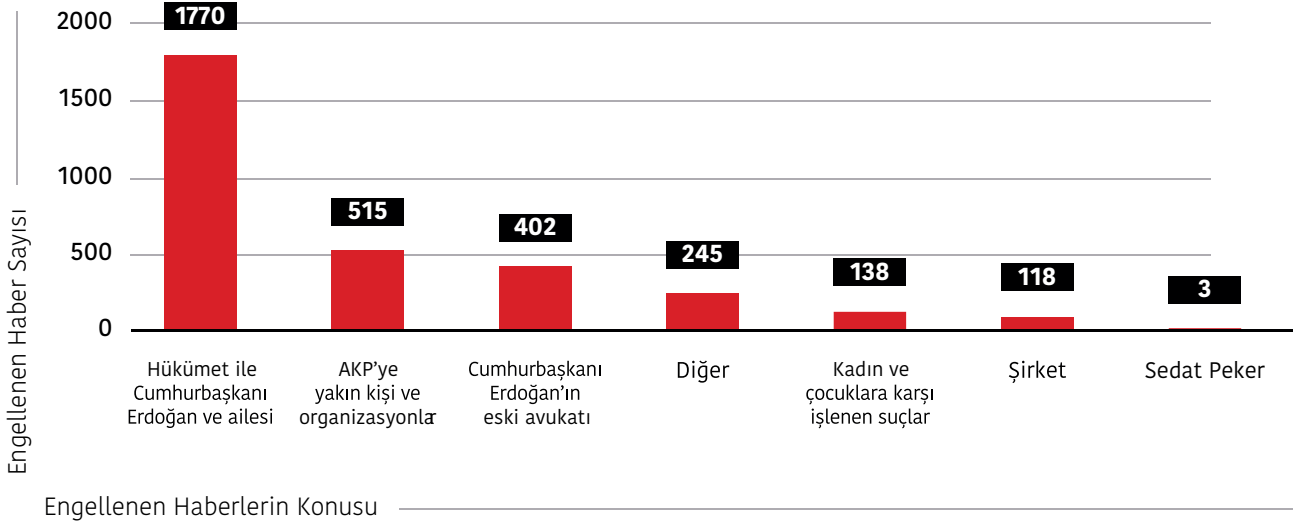


Esrar perdesi aralandı

Uyuşturucu çıkan cenaze aracı 'yandaş'a ait

Yayınlanma: 16 Ekim 2022 12:42

B.8. KİŞİLİK HAKLARI İHLALI NEDENİYLE ENGELLENEN HABERLERİN TEMEL DAĞILIMI



Kişilik hakları ihlali nedeniyle engellenen haberlerin temel dağılımına bakıldığında, 1.770 haber ile en çok hükümet ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve ailesini konu edinen haberlerin erişime engellendiği görülmektedir.

Onu 515 ile AKP'ye yakın kişi veya organizasyonlar hakkındaki haberler takip ederken üçüncü sırada ise 402 haber ile Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eski avukatı Mustafa Doğan İnal hakkındaki haberler yer almaktadır.

B.9. ERİŞİME ENGELLENEN HABERLERİN ERİŞİME ENGELLENMESİ: BİLAL ERDOĞAN ÖRNEĞİ

022'de bir haber veya paylaşımın erişime engellendiğinin duyurulduğu haberler için de çok sayıda erişim engeli kararı verilmiştir.

Ancak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın bir lise arkadaşının aldığı ihaleyle ilgili bir haber, bunlar arasında öne çıkmayı başarmıştır.

Olay, haber ve takip eden erişim engelleri kronolojik olarak şu şekilde gerçekleşmiştir:

TMSF 2020 yılında düzenlediği Ataşehir Modern Projesi ihalesini, 280 milyon TL karşılığında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesinden arkadaşı Aykut Emrah Polat kazandı.

Konu gazetelerde geniş yer bulunca ilgili haberler, İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellendi.

Bunun üzerine gazeteler de bahse konu haberin engellendiği haberleştirdi.

Bu kez de ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberler, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 2 Eylül 2020 tarihli kararıyla erişime engellendi.

Ardından ilgili haberin engellendiğini duyuran haberin engellendiğiyle ilgili haberler yayımlandı.

Bunun üzerine ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 2 Eylül 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberler, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 31 Aralık 2020 tarihli kararıyla erişime engellendi.

Gazeteler bunu da haberleştirdi ve tahmin edilen oldu:

İlgili haberlerin İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 2 Eylül 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 31 Aralık 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberler, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 24 Eylül 2021 tarihli kararıyla erişime engellendi.

BİLAL ERDOĞAN ÖRNEĞİ

Haber tarihi: 7 Ağustos 2020

HABER	ENGEL	ENGEL ENGEL	ENGEL ENGEL ENGEL	ENGEL ENGEL ENGEL ENGEL
Tasarımlı Mevduat Sigorta Fonu'nun (TMSF) düzenlediği Ataşehir Modern Projesi ihalesini, 280 milyon TL karşılığında Bilal Erdoğan'ın İmam Hatip Lisesinden arkadaşı Aykut Emrah Polat kazandı.	TMSF'nin düzenlediği Ataşehir Modern Projesi ihalesini, 280 milyon TL karşılığında Bilal Erdoğan'ın İmam Hatip Lisesinden arkadaşı Aykut Emrah Polat'ın kazanmasıyla ilgili haberler, İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellendi.	TMSF'nin düzenlediği Ataşehir Modern Projesi ihalesini, 280 milyon TL karşılığında Bilal Erdoğan'ın İmam Hatip Lisesinden arkadaşı Aykut Emrah Polat'ın kazanmasıyla ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberler, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2 Eylül 2020 tarihli kararıyla erişime engellendi.	TMSF'nin düzenlediği Ataşehir Modern Projesi ihalesini, 280 milyon TL karşılığında Bilal Erdoğan'ın İmam Hatip Lisesinden arkadaşı Aykut Emrah Polat'ın kazanmasıyla ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2 Eylül 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberler, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 31 Aralık 2020 tarihli kararıyla erişime engellendi.	TMSF'nin düzenlediği Ataşehir Modern Projesi ihalesini, 280 milyon TL karşılığında Bilal Erdoğan'ın İmam Hatip Lisesinden arkadaşı Aykut Emrah Polat'ın kazanmasıyla ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği'nin 11 Ağustos 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2 Eylül 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberlerin İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği'nin 31 Aralık 2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesiyle ilgili haberler, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 24 Eylül 2021 tarihli kararıyla erişime engellendi.

FREEWEB

B.10. AYLARA GÖRE ÖNE ÇIKAN ERİŞİM ENGELLERİ

2022 yılında hangi konudaki haberlere erişim engeli getirildiğini göstermek amacıyla aylara göre erişim engeli getirilen haberlere bakıldığında verilerle de ortaya konduğu üzere hükümet ile hükümete yakın kişi ve organizasyonlar aleyhindeki durumları konu edinen haberlerin öne çıktığı görülmektedir.

“Yetişkin, bahis, dolandırıcılık, finansal siteler, terör” içerikli yayımlar yaptıkları gerekçesiyle SPK ve il jandarma komutanlıkları tarafından engellenen haberler hariç tutulduğunda aylara göre erişim engeli kararı verilen haberlerden öne çıkanlar şu şekilde:

OCAK

AKP'den iki dönem Ağrı milletvekili yapan Fatma Salman'ın “Fatma, canını Başbakan ve AKP'ye kurban eder. Partime, davama, başbakanıma bağlı bir kul olarak devam edeceğim” ifadeleriyle ilgili haberler, Salman'ın talebi üzerine Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 5 Ocak tarihli kararıyla erişime engellendi.

Konya'nın Yunak ilçesinin AKP'li Belediye Başkanı Ali Konak'ın araç kullanırken alkol aldığı görüldüğü görüntülerle ilgili haber ve içerikler, Akşehir Sulh Ceza Hakimliğinin 8 Ocak tarihli kararıyla erişime engellendi.

Elazığ Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi 20 yaşındaki Enes Kara'nın, kaldığı cemaat yurdunda yaşadığı baskılardan dolayı intihar etmesiyle ilgili sosyal medya paylaşımları, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 11 Ocak tarihli kararıyla erişime engellendi.

Gazeteci Barış Terkoğlu ve Barış Pehlivan'ın, Milli Savunma Bakanının yardımcılarında Şuay Alpay, Alpaslan Kavaklıoğlu ve Muhsin Dere'nin FETÖ ile bağlantıları oldukları iddialarını gündeme getirdikleri köşe yazıları ve konuyla ilgili haberler, Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 15 Şubat tarihli kararıyla erişime engellendi.

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın yardımcısı Şuayip Birinci'nin, Bakan Yardımcılığının yanı sıra TÜRKSAT Yönetim Kurulu Üyesi olarak da görev yaptığı ve çift maaş aldığı iddialarıyla ilgili haberlere Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 22 Şubat tarihli kararıyla erişim engellendi.

Cumhuriyet

Barış Pehlivan
baris.pehlikan@cumhuriyet.com.tr
Son Yazısı / Tüm Yazıları

Veyis Ateş'in ters düştüğü kişi

15 Haziran 2021 Salı

Aradım, açmadı. Mesaj attım, dönmedi. Konuşabilseydim soracaktım: Sağlık Bakanlığ'ına neyin karşılığında, ne sattınız?

Habertürk spikeri **Veyis Ateş**'ti yanıt vermeyen.



Cumhuriyet

Sağlık Bakan Yardımcısı Şuayip Birinci'nin de çift maaş olduğu ortaya çıktı: Toplam maaşı 44 bin 775 TL!

AKP'li Sağlık Bakan Yardımcısı Şuayip Birinci'nin de ikinci maaşı ortaya çıktı. Birinci, Bakan Yardımcılığı'nın yanı sıra TÜRKSAT Yönetim Kurulu üyeliğinden de maaş alıyor. Buna göre, Birinci'nin iki yerden aldığı toplam maaş ise 44 bin 775 bin TL!

cumhuriyet.com.tr 18 Ağustos 2021 Çarşamba, 23:22



Cumhuriyet

Türk bürokratların Windsor Kalesi görüşmesinden Londra mahkemelerine

Sağlık Bakanlığı bürokratlarının, 2014'te müteahhitlerle birlikte İngiltere'deki Windsor Kalesi'nde yaptığı "Hazine garantili" şehir hastaneleri görüşmesi, İngiliz devletinin resmi sitesindeki haberle ortaya çıktı.

Sarp Sağlık 17 Aralık 2021 Cuma, 04:00



Cumhuriyet

Barış Pehlivan
baris.pehlikan@cumhuriyet.com.tr
Son Yazısı / Tüm Yazıları

Telefondaki örgüt lideri

03 Şubat 2022 Perşembe

Sahnede mutluluktan uçuyor gibiydi. Yüzünde güller açıyordu. "Diplomatik temsilcilerimizin olmadığı yerlerde bayrağımızı dalgalandırıyorlar" dedi. Şükranlarını sundu ve devam etti: "Hocafendi'nin deryasından çok sevdiğim küçük bir damla söylemek istiyorum. Akıldmda tutamadım, heyecandan... O yüzden telefondan okuyacağım:

Cumhuriyet

Barış Terkoğlu
Son Yazısı / Tüm Yazıları

Alışmak, görmekten daha kolay geliyor

10 Şubat 2022 Perşembe

Başka bir ülkede olsa kuşkusuz çok şey değişirdi. Ama alışık mı, yoksa umursamıyor muyuz bilmiyorum. Görmemiş gibi yaptığımız kesin.

Aslında iki haftadır gazetemizde okuyorsunuz. Hikâyeyi **Barış Pehlivan** başlattı.

Cumhuriyet

Barış Pehlivan
baris.pehlikan@cumhuriyet.com.tr
Son Yazısı / Tüm Yazıları

'Onlar oldu şerefli, biz olduk şerefsiz'

01 Şubat 2022 Salı

Masamda bir kâğıt... Altında iki polislin imzası... Üstünde şu:

"Elaazığ 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 15.12.2021 tarih ve 2021/276 esas sayılı müzakereleri ekinde sanık M.U'nun yazılı beyanında; 'Şuay Alpay' şeklinde beyanda bulunduğu şahsın kamuoyunca bilinen ve açık kaynaktan yapılan araştırmalarda Milli Savunma Bakan Yardımcısı olduğu tespit edilmiştir."

5 Mart 2022'de "Gaziantep Valiliği hakkında suç duyurusu: Yolsuzluk ve rüşvet ağı ortaya çıktı" başlığıyla Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan ve Gaziantep Valisi Davut Gül ile dönemin Vali Yardımcısı Hüseyin Yılmaz'ın da aralarında bulunduğu altı kişi hakkında rüşvet ve usulsüzlük iddiasıyla suç duyurusunda bulunulduğu haberi, İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellendi.



Organize suç örgütü lideri Sedat Peker'in yayımladığı videolarda adı geçen Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı Metin Kıratlı hakkındaki "Murat Sancak'tan Sedat Peker'in İddialarına İlişkin: 'Suriye'de Bir Kibrit Çöpü Ticaretim Olmadı'", "Üç Maaşlı Metin Kıratlı, Peker'in İddialarına Cevap Verdi: Hukuksuz Beyan" ve "Peker'in Videosunda Adı Geçen Metin Kıratlı ve Ailesinin Etkileyici Özgeçmiş'i" başlıklı haberler, Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 19 Nisan tarihli kararıyla erişime engellendi.

Rixos Hotels Yönetim Kurulu Başkanı Fettah Tamince'nin FETÖ'den yargılanıp beraat ettiği davada avukatlığını Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı Metin Kıratlı'nın eşi avukat Gülçin Kıratlı'nın yaptığıyla ilgili haberler, Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliğinin 19 Nisan tarihli kararıyla erişime engellendi.



Bazı kişilerin, haklarındaki haberleri erişime engellemek için sahte mahkeme kararları ürettiğine ilişkin haber ve tweet'ler, Pazarlık Sulh Ceza Hakimliğinin 24 Ağustos tarihli kararıyla erişime engellendi.

Kendisini taciz ettiği iddiasıyla oyuncu Mehmet Ali Erbil'den şikayetçi olan TikTok fenomeni Ece Ronay, bazı televizyon kanallarında hakarete uğramış ve bu durum haberleştirilmişti. İlgili haberler, Gaziantep 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 13 Mayıs tarihli kararıyla erişime engellendi.



Çevre Kanunu'nda yapılan değişiklikle tüm Türkiye kıyılarını kapsayan mapa ve şamandıra ihale verme yetkisinin Emine Erdoğan himayesinde kurulan Çevre Ajansına verildiğiyle ilgili haberler, İstanbul Anadolu 6. Sulh Ceza Hakimliğinin 3 Haziran tarihli kararıyla erişime engellendi.

Beşiktaşlı eski futbolcu Feyyaz Uçar'ın AKP Milletvekili Alpay Özalan hakkında söylediği "Gördüğüm en yalancı kişi" ifadeleriyle ilgili içerikler, İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliğinin 17 Haziran tarihli kararıyla erişime engellendi. Aynı mahkemenin 27 Haziran tarihli kararıyla ilgili içeriklerin erişime engellendiğiyle ilgili haberler de erişime engellendi.

Sözcü yazarı Çiğdem Toker'in Halkalı-Ispartakule demiryolu hattı ihalesi hakkındaki "Aynı ihaleyi 2 katına gizlice tekrarladılar" başlıklı yazısı, Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 27 Haziran tarihli kararıyla erişime engellendi.



Çevre Kanunu'nda yapılan değişiklikle tüm Türkiye kıyılarını kapsayan mapa ve şamandıra ihale verme yetkisinin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan himayesinde kurulan Çevre Ajansına verilmesini kapsayan haberlerin erişime engellendiğiyle ilgili haberler, Aydın 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 18 Temmuz tarihli kararıyla erişime engellendi.

İlim Yayma Cemiyeti Başkanı Yusuf Tülün'ün çocuklarına ait olan Siyahmartı Reklam Şirketi'nin kamudan son 12 yılda 57 milyon TL değerinde 43 ayrı ihale alması hakkındaki haberler, İstanbul 5. Sulh Ceza Hakimliğinin 25 Temmuz tarihli kararıyla erişime engellendi.



Kaçak su kullandığı için AKP'li Mersin Büyükşehir Belediye Meclis Üyesi İsmail Yerlikaya hakkında tutanak tutulup ceza kesilmesiyle ilgili haberler, Mersin 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 3 Ağustos tarihli kararıyla erişime engellendi.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı bir arazideki yalı projesinin “Cübbeli Ahmet” olarak bilinen Ahmet Mahmut Ünlü'nün dönürüne verilmesiyle ilgili haberler, İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliğinin 4 Temmuz tarihli kararıyla erişime engellendi.

AKP Erzurum Milletvekili Zehra Taşkesenlioğlu'nun, elindeki bıçakla eşi Ünsal Ban'ı yaraladığının iddia edildiği video, Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 29 Ağustos tarihli kararıyla erişime engellendi.



Cumhuriyet gazetesi yazarı Barış Terkoğlu'nun “Belgeli Yüksek Hızlı Tren rüşveti! Siemens, Kolin'den ödeme almak için yolsuzluğu mahkemeye taşıdı” başlıklı haberi, İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 1 Eylül tarihli kararıyla erişime engellendi.

TRT İzmir Radyo Müdürü Süleyman Hakan Kuralay'ın akıllı telefon uygulamalarını “şeytani” bulması ve “Müslüman bayansanız sosyal ağlarda fotoğrafınızı paylaşmanız, kendinizi dünyaya servis etmektir” demesiyle ilgili haberler, İzmir 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 6 Eylül tarihli kararıyla erişime engellendi.

Afyon İl Jandarma Komutanı Yılmaz Kırgele'nin 1 Ekim'de 2022'de Afyon'da oynanan Afyonspor-Amedspor maçı öncesi Amedspor'u hedef alan açıklamalar yapmasıyla ilgili haberler, Afyonkarahisar 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 6 Ekim tarihli kararıyla erişime engellendi.

Sakarya Garnizon Komutanının 15 askere cinsel istismar uyguladığı gerekçesiyle tutuklandığı iddialarıyla ilgili haberler, Sakarya 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 11 Ekim tarihli kararıyla erişime engellendi.



Eski TÜRGEV Başkanının, eski TCDD Genel Müdürüne rüşvet verdiği iddia edilen haberler, İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hakimliğinin 1 Kasım tarihli kararıyla aynı gün erişime engellendi.

Neriman Sakallı isimli bir kadının Beylikdüzü metrobüs durağında Sadrettin Özdemir isimli bir erkek tarafından öldürülmesine ilişkin 15 haber, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının talebi üzerine Büyükçekmece Sulh Ceza Hakimliğinin 7 Kasım tarihli kararıyla erişime engellendi.

Gazeteci Barış Terkoğlu'nun, bir hakime İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Başkanı Ekrem İmamoğlu'nu siyasi yasaklı hale getirecek karar vermesi telkininde bulunduğu yazısı ve konuyla ilgili haberler, İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 10 Kasım tarihli kararıyla erişime engellendi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başdanışmanı Maksut Serim'in oğlunun bakan yardımcısı yapılmasının ardından gelininin de Vakıflar Genel Müdürlüğüne üst düzey yönetici olarak atanmasıyla ilgili haberler, İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliğinin 7 Aralık kararıyla erişime engellendi.



C. RAKAMLARA YANSIMAYANLAR

2022’de raporumuzda yer alan verilere yansımayan erişim engeli vakaları ve erişim engeli konusunda farklı gelişmeler de yaşanmıştır.

C.1. REKLAM KURULUNA ERİŞİM ENGELİ YETKİSİ VERİLDİ

Örneğin 24 Mart’ta, AKP’nin tüketiciyi koruma gerekçesiyle TBMM’den geçirdiği Tüketiciyi Koruma Kanunu’nda yapılan değişiklikle Ticaret Bakanlığı’na bağlı Reklam Kuruluna da internet sitelerine erişimi engelleme yetkisi verilmiştir²³.

7392 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun ile Reklam Kurulu da internet ortamında yayımlanan ticari reklamlarla ilgili yükümlülüklerle aykırı reklamlara erişimi engelleme yetkisine sahip olmuş, teknik olarak reklamı engelleyememesi durumunda da internet sitesinin tamamını erişime engelleme hakkına kavuşmuştur. Böylece kurul, yargı kararına ihtiyaç duyulmadan da internet sitelerine sansür uygulayabilir duruma gelmiştir.

C.2. MEB, DİKEN’E ERİŞİMİ ENGELLEDİ

Mart ayında, Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı devlet okullarında diken.com.tr’ye erişim engeli getirildiği ortaya çıkmıştır.

Diken’de yayımlanan “MEB’den Diken’e erişim engeli” başlıklı haberde, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin MEB’e bağlı internet üzerinden Diken’i ziyaret etmek istediklerinde “Web sayfası engellenmiştir” uyarısıyla birlikte “Erişmeye çalıştığınız sayfa MEB erişim politikaları gereğince engellenmiştir” ifadesinin yer aldığı belirtilmiştir²⁴.

C.3. SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ, ÜNİVERSİTE İNTERNETİNDEN

YEREL GAZETE BÜYÜK SİVAS’A ERİŞİMİ ENGELLEDİ

Sivas’ın yerel gazetelerinden Büyük Sivas Gazetesi, 28 Haziran’da yayımladığı “Yıldız’ın sitemizi kampüste engellediği yetmedi tamamen kapatılmasını istiyor!” başlıklı haberde, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi (SCÜ) Rektörü Prof. Dr. Alim YILDIZ’ın, üniversite hakkında yaptıkları haberler nedeniyle SCÜ’nün interneti üzerinden buyuksivas.com adresine erişimi engellediğini paylaşmıştır.

Gazete, Yıldız’ın bununla yetinmediğini ve SCÜ’nün yaş günü, kampüste yapılan yangın tatbikatı, işten çıkarılan personeller, SCÜ’deki sistem değişikliği, SCÜ kampüsünde kamyon çarpması nedeniyle kırılan giriş kapıları, kovidli öğrencilerin sınava çağırılması, kampüs içi otobüs servisleri ve açılıp kapatılan fakülteler hakkında yayımladıkları haberler nedeniyle buyuksivas.com’a ülke çapında erişimin engellenmesi ve/veya ilgili içeriklerin kaldırılması için talepte bulunduğunu belgelemiştir. Gazete, Yıldız’ın “Cumhuriyet Üniversitesi’nde Durum O Kadar Vahim ki Yaprak Kimıldasa Dikkat Çekiyor” ve “Öğrenciler Kampüste At Kafasıyla Dolaşıyor” başlıklı haberler için de erişim engeli/kaldırma talep ettiğini paylaşmıştır²⁵.

²³1 Nisan 2022 tarih, 31796 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220401-17.htm>, Reklam Kurulu’na erişim engelleme yetkisi verildi, <https://susma24.com/reklam-kuruluna-erisim-engelleme-yetkisi-verildi/>, Erişim Tarihi: (28.04.2023)

²⁴MEB’den Diken’e erişim engeli, <https://www.diken.com.tr/mebden-dikene-erisim-engeli/>, Erişim Tarihi: (28.04.2023)

²⁵Yıldız’ın sitemizi kampüste engellediği yetmedi tamamen kapatılmasını istiyor!, <https://www.buyuksivas.com/engelledigi-yetmedi/>, Erişim Tarihi: (28.04.2023)

C.4. BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ, KAMPÜS İNTERNETİNDEN

DİKEN'E ERİŞİMİ ENGELLEDİ

Boğaziçi Üniversitesi yönetimi, Diken'in 21 Temmuz'da yayımladığı "Boğaziçi Üniversitesi'nde iletişim fakültesi muamması" başlıklı haberin ardından üniversitenin interneti üzerinden diken.com.tr'ye erişimi engellemiştir²⁶.

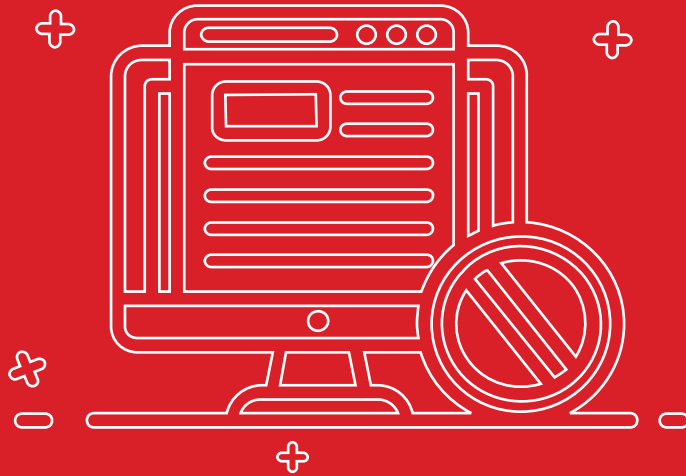
İlgili haberde, okulun tanıtım programında fakülteye yer vermediği, açılan iş ilanına rağmen öğretim görevlisi alınmadığı, fakültenin kadrolaşmak için kurulduğu, rektör yardımcısı Gürkan Kumbaroğlu'nun iletişim fakültesi dekanı olarak havadan koltuk işgal ettiği ve fakültenin yargıya taşındığı belirtilmişti.

C.5. RTÜK, SPOTİFY'DAKİ ÇALMA LİSTELERİNİ SİLDİRDİ

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), 17 Ağustos'ta yayımladığı kararla Spotify'da "milli manevi değerlere hakaret, aşağılama, iftira ve FETÖ propagandası, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, siyasi parti liderlerine ve devlet büyüklerine hakaret" içerdiği düşünülen çalma listeleri ile podcast içeriklerinin platformdan temizlenmesine hükmetmiştir.²⁷

C.6. BTK, TAKSİM'DEKİ PATLAMA SONRASI BANT DARALTTI

BTK, 13 Kasım'da İstiklal Caddesi'nde yaşanan bombalı saldırıdan kısa bir süre sonra ülke genelinde sosyal medya platformları için bant daraltma uygulamış, bunun gerekçesinin ise "belirli platformlarda paylaşılan görüntülerin ve içeriklerin ilgili güvenlik koordinasyon birimlerince toplumda korku, panik ve kargaşa oluşturabileceği ve terör örgütlerinin amaçlarına hizmet edebileceği" olduğunu duyurmuştur²⁸. İnternet sansürünü dünya çapında takip ve analiz eden NetBlocks'un gerçek zamanlı ölçümlerine göre BTK'nın uygulamasından sonra Twitter, Instagram, Facebook, YouTube ve bazı Telegram sunucularına Türkiye'den erişim engellenmiş ve bu engelleme yaklaşık 10 saat sürmüştür²⁹.



²⁶Boğaziçi'nde muamma sürüyor: Haberimizi gören iletişim fakültesi siteye erişimi kesti, <https://www.diken.com.tr/bogazicinde-muamma-suruyor-haberimizi-goren-iletisim-fakultesi-siteye-erisimi-kesti/>, Erişim Tarihi: (28.04.2023)

²⁷RTÜK, Üst Kurul Kararları, 17.08.2022, <https://www.rtuk.gov.tr/UstKurulKarar/Detay/18274>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

²⁸Bant daraltma nedir, internete erişim sınırlaması nasıl getiriliyor?, <https://www.bbc.com/turkce/articles/c8v1pp44z3o>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

²⁹NetBlocks, Twitter, <https://twitter.com/netblocks/status/1591810296124948480>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

D. ŞEFFAFLIK RAPORLARINDA TÜRKİYE

Sosyal medya şirketleri, her yıl bir önceki yıla dair kullanıcı verileri, kayıtları ve içeriğin kaldırılmasına yönelik taleplerle ilgili olarak çeşitli istatistikleri gösteren şeffaflık raporları yayımlamaktadır. Bu raporların temel amacı, resmi makamların, sosyal medya şirketlerinden ne tür ve kaç içeriğin kaldırılmasını istediği, kullanıcılarla ilgili hangi verileri talep ettiği ve bu taleplerinin kaçının yerine getirildiğiyle ilgili verileri şeffaf bir şekilde kullanıcılarla paylaşmaktır.

Sadece resmi makamların değil, bu konuda kişilerden gelen talepleri de gösteren bu raporlarla aynı zamanda kullanıcıların farkındalığını artırmak ve değişip gelişen şeffaflık kavramının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak hedeflenmektedir.

D.1. TIKTOK: EN ÇOK HESAP KAPATTIRAN ÜLKE TÜRKİYE

TikTok'un paylaştığı verilere göre Türkiye, 1 Ocak-30 Haziran 2022 döneminde, yasaları ihlal ettiği gerekçesiyle dünya genelinde en çok TikTok hesabı kapattırılan ülke olmuştur. Rapora göre Türkiye, TikTok'tan 49 ayrı hesap için kaldırma talebinde bulunmuş ve toplam 28 hesabı kapattırmıştır³⁰.

En çok içerik kaldırma talebinde bulunan ülkeler sırasında ise 64 taleple 10'uncu sırada yer alan Türkiye, yerel yasaları ihlal ettiği gerekçesiyle 76 içeriği TikTok'tan kaldırmış ve bu alanda dünyada yedinci sırada yer almıştır³¹.

TikTok'ta yayımladığı mizansen videolarla hamile olduğunu söyleyen ve özel bir hastanede doğum yaptığını dair bir video yayımlayan Mükremin Gezgin'in 1,3 milyon takipçili hesabı, İstanbul 7. Sulh Ceza Hakimliğinin 8 Haziran 2022 tarihli kararıyla erişime engellenmiştir.

mukremingezgin
Mükremin gezgin
Follow

590 Following 1.3M Followers 37.6M Likes

Nesil Mutluysam Öyle Yaşıyorum, Eleştirebilirsiniz Ama Yargılayamazsınız.
👉👉
youtube.com/channel/UChpe...

Videos Liked

46.3K
Kurban olurum sana anne...
ONUR'um

2.3M
Kurban olurum sana evlat...
Ayaklarını nasıl sallıyor
kurban olurum sana annem
babamın yavrum

7.2M
Kurban olurum sana anne...
Onur senin babamın ya ki
hastaneye bakana gelmeyin
Hayatın bu kadar anlamlı
olmaz ki bu değil senin ve
gönlüme bu kadar...

³⁰Resmi Makamlardan Gelen İçerik Kaldırma Talepleri Raporu, <https://www.tiktok.com/transparency/tr-tr/government-removal-requests-2022-1/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

D.2. REDDIT

Türkiye, Reddit'in Ocak ve Haziran 2022 arasında içerik/topluluğun kaldırılmasına veya hesap bilgilerinin ifşa edilmesine yönelik olarak küresel devlet kurumlarından, kolluk kuvvetlerinden ve diğer üçüncü taraflardan gelen yasal taleplere odaklanan Yıl Ortası Şeffaflık Raporu'nda da karnesi zayıf ülkeler arasında yer almıştır.

Rapora göre Türkiye, Ocak-Haziran 2022 döneminde 12 ayrı taleple toplam 12 içerik/topluluk için kaldırma talebinde bulunmuş ve bu sayıyla en çok kaldırma talebinde bulunan 21 ülke arasında sekizinci sırada konumlanmıştır.

Government/Law Enforcement content removal requests by country

Country	Requests	Content or communities identified in requests	Content or communities removed for Content Policy violations*	Content or communities restricted in requesting country	No action**	% of content or communities removed or restricted
Australia	35	96	92	0	4	96%
Belgium	4	17	17	0	0	100%
Brazil	1	1	1	0	0	100%
Canada	3	5	5	0	0	100%
Denmark	2	3	3	0	0	100%
France	14	29	29	0	0	100%
Germany	3	4	4	0	0	100%
India	33	99	76	13	10	90%
Malaysia	6	15	15	0	0	100%
Mexico	1	2	2	0	0	100%
New Zealand	2	4	4	0	0	100%
Norway	1	1	1	0	0	100%
Pakistan	1	2	2	0	0	100%
Philippines	10	16	16	0	0	100%
Russia	14	14	1	2	11	21%
South Korea	17	110	108	0	2	98%
Switzerland	1	1	1	0	0	100%
Turkey	12	12***	11	1	0	100%
United Kingdom	38	104	102	0	2	97%
United States	16	45	41	0	4	91%
Grand Total	214	580	531	16	33	94%

*includes content already removed by the user, by mods, or by admins

**reasons for no action include incomplete requests, duplicate requests, or requests where we asked for more information and the requester did not respond or follow-up

***includes 11 pieces of U.S.-designated foreign terrorist organization content

³¹Mid-Year Transparency Report 2022, <https://www.redditinc.com/policies/mid-year-transparency-report-2022-2>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

D.3. META

Türkiye Facebook, Instagram ve WhatsApp'ın çatı şirketi Meta'nın Ocak-Haziran 2022 Şeffaflık Raporuna göre ise 825 kısıtlama ile en çok içerik kısıtlayan ülkeler arasında 16'ncı sırada yer almıştır³².

Raporda Türkiye'nin, Ocak-Haziran 2022 döneminde Facebook'ta 294 gönderi ile 53 grup, Instagram'da ise 351 hesap ile 127 gönderiyi yasal talepler sonucunda Türkiye'den erişime kısıtladığı belirtilmiştir.

2022'de mahkeme kararıyla erişime engeli getirilen Facebook gönderilerinden bazıları şunlardır:



D.4. TWITTER: TÜRKİYE, EN ÇOK GAZETECİ HESABI KAPATTIRMAK İSTEYEN İKİNCİ ÜLKE

Bu rapor yazılırken Twitter, 2022 yılına ait kaldırma taleplerini gösteren şeffaflık raporunu yayımlamamıştı.

Ancak Temmuz-Aralık 2021 dönemini gösteren rapora göre Türkiye, resmi makamlar tarafından en çok hukuki "içerik kaldırma" talebinde bulunan ülkeler arasında Japonya, Rusya ve Güney Kore'nin ardından dördüncü sırada yer almıştır³³.

Söz konusu dönemde Türkiye 8.496 hesap hakkında 4.284 ayrı içerik kaldırma talebinde bulunmuş ve bu talepler sonucunda 540 tweet ile 62 hesap erişime engellenmiştir.

Türkiye, hesabı Twitter tarafından onaylanan gazeteciler ve haber kaynakları hakkında mahkeme kararları ve diğer hukuki talepler yoluyla en çok erişim engelleme talebinde bulunan ülkeler arasında ise dünya genelinde Hindistan'ın (114) ardından ikinci sırada konumlanmıştır.

Rapora göre Türkiye, onaylı hesaba sahip haber kaynakları hakkında 78 ayrı talepte bulunmuştur.

³²Yerel Yasalara Dayalı İçerik Kısıtlamaları, <https://transparency.fb.com/data/content-restrictions/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

³³Twitter Şeffaflık Raporu, <https://transparency.twitter.com/tr/reports/countries/tr.html>; Twitter Şeffaflık Raporu: Türkiye'nin talebiyle engellenen hesap ve tweet sayısı altı ayda iki kat arttı, <https://www.freewebturkey.com/twitter-seffalik-raporu-turkiyenin-talebiyle-engellenen-hesap-ve-tweet-sayisi-alti-ayda-iki-kat-artti/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

D.5. WORDPRESS: TÜRKİYE, DÜNYADA TEK

Ücretsiz ve açık kaynaklı içerik yönetim sistemi Wordpress'in Şeffaflık Raporu'na göre ise Türkiye mahkemeleri, 1 Ocak-30 Haziran 2022 döneminde, Wordpress'in bir içerik veya internet sitesini yayından kaldırması için 24 ayrı karar çıkartmıştır³⁴.

Bu, aynı zamanda Wordpress'in bir içerik/internet sitesini kaldırması için ilgili dönemde dünya genelinde çıkarılan toplam mahkeme kararı sayısını ifade etmektedir. Bahse konu dönemde kaldırma talebi için dünya genelinde başka mahkeme kararları çıkarılmamıştır. Raporda Türkiye'nin, 24 ayrı mahkeme kararıyla toplam 24 internet sitesi için kaldırma talep ettiği ifade edilmiştir.

Rapora göre Türkiye, 1 Temmuz-31 Aralık 2022 döneminde ise içerik/internet sitesinin kaldırılması için 16 ayrı karar çıkartmış ve bu sayıyla 2022'nin ilgili döneminde de dünyada birinci sırada yer almıştır³⁵. İlgili dönemde dünya genelinde çıkarılan mahkeme kararı sayısının ise 17 olduğu belirtilmiştir.

Raporda, Türkiye'nin 16 ayrı mahkeme kararıyla toplam 18 internet sitesi için kaldırma talep ettiği ve Wordpress'in bu taleplerin yüzde 81'ini kabul ettiği ifade edilmiştir.

Bununla birlikte Wordpress, ilgili rapora "Pakistan, Rusya ve Türkiye'den gelen talepler için söz konusu içeriği veya siteleri genellikle coğrafi olarak engelleriz, böylece WordPress.com başka bir ülkeden erişilebilir durumda kalır. Bununla birlikte, özellikle sansür durumlarında talepleri geri çevirdik ve mümkün olduğunda geri çeviriyoruz" notunu düşmüştür.

D.6. TUMBLR

Sosyal paylaşım sitesi Tumblr'ın 1 Ocak-30 Haziran 2022 dönemini gösteren raporunda da Türkiye resmi makamlarının dokuz taleple Tumblr'dan en çok içerik kaldırma talebinde bulunan ülkeler arasında İspanya'yla birlikte üçüncü sırada yer aldığı belirtilmiştir³⁶. Bu dokuz talep doğrultusunda 35 ayrı içeriğin yayından kaldırılması istenirken Tumblr bunların yalnızca yedisini kaldırmıştır.

Yılın ikinci yarısı olan 1 Temmuz-31 Aralık döneminde ise Türkiye tarafından gönderilen kaldırma talebi ile kaldırılması istenen içerik ve kaldırılan içerik sayısında artış yaşandığı ifade edilmiştir.

Tumblr'ın ilgili dönemi gösteren raporuna göre Türkiye resmi makamları, 22 ayrı kaldırma talebiyle (Dünya 3'üncüsü) 38 içeriğin yayından kaldırılmasını istemiş, Tumblr da bu 38 içeriğin 37'sini yayından kaldırmıştır. Bu, Türkiye'nin taleplerinin yüzde 97'sinin kabul edildiği anlamına gelmektedir.

³⁴Government Takedown Demands, <https://transparency.automattic.com/wordpress-dot-com/government-takedown-demands/government-takedown-demands-2022-jan-1-jun-30/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

³⁵Government Takedown Demands, <https://transparency.automattic.com/wordpress-dot-com/government-takedown-demands/government-takedown-demands-2022-july-1-dec-31/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

³⁶Government Takedown Demands, <https://transparency.automattic.com/tumblr/government-takedown-demands/government-takedown-demands-2022-jul-1-dec-31/>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

D.7. LINKEDİN: TÜRKİYE ZİRVEYİ ZORLADI

İş dünyasında yer alanların birbirleriyle iletişim kurmasını ve bilgi alışverişini amaçlayan profesyonel sosyal iş ağı LinkedIn'in şeffaflık raporunda da Türkiye zirveyi zorlar bir konumda yer almıştır.

Platform, Ocak-Haziran 2022 döneminde dünya genelinde en çok içerik kaldırma talebinde bulunan ülkeler sıralamasında Türkiye'nin ikinci sırada yer aldığını belirtmiştir³⁷. Türkiye resmi makamları, ilgili dönemde sekiz ayrı içerik kaldırma talebinde bulunmuş, LinkedIn ise taleplerin sekizini de kabul etmiştir.

Örneğin, Gıda ürünlerinin içerdiği maddeler hakkında bilgilendirici paylaşımlar yapan Gıda Dedektifi'nin, LinkedIn hesabında bir Ülker ürünü hakkında yaptığı paylaşım, Ülker'in talebi üzerine İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliğinin kararıyla erişime engellenmiştir.



D.8. GOOGLE

Dünyanın en çok kullanılan arama motoru Google, video paylaşım platformu YouTube ve blog sitesi Blogger'ın çatı şirketi Google Inc. ise şeffaflık merkezinde yayımladığı raporda, Türkiye resmi makamlarının 1 Ocak-30 Haziran 2022 döneminde toplam 1.012 kaldırma talebinde bulunduğunu belirtmiştir³⁸.

Raporda, kaldırılması istenen öge sayısının 6.016 olduğu kaydedilirken bunlardan 4.010'unun YouTube videosu, 1.719'un Google arama motoru sonuçları, 45'inin ise Blogger'da yer alan gönderiler olduğu verisi paylaşılmıştır.

³⁷ Government Requests Report, <https://about.linkedin.com/transparency/government-requests-report>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

³⁸ İçerik kaldırmaya ilişkin resmi makamların talepleri, https://transparencyreport.google.com/government-removals/government-requests/TR?lu=country_item_amount&country_item_amount=group_by:reasons, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

E. İNTERNET VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORLARINDA TÜRKİYE

E.1. FREEDOM HOUSE “İNTERNETTE ÖZGÜRLÜK” RAPORU:

TÜRKİYE, BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA GERİLEDİ

ABD merkezli düşünce kuruluşu Freedom House, her yıl, internet özgürlüğü konusunda dünya genelinde ülkeleri sınıflandıran “Freedom on the Net” (İnternette Özgürlük) isimli bir rapor yayımlamaktadır.

2022 yılına ait verilerin paylaşıldığı “İnternette Özgürlük 2022: İnternetin Otoriter Revizyonu ile Mücadele” başlıklı raporda Freedom House, 70 ülkenin değerlendirmesini yaptı ve internetin 17 ülkede “özgür”, 32 ülkede “kısmen özgür” olduğunu, 21 ülkede ise “özgür olmadığını” kaydetmiştir³⁹.

Raporda Türkiye, önceki yıllarda olduğu gibi 2022’de de “internetin özgür olmadığı ülkeler” arasında yer almıştır. İnternet özgürlüğü bakımından 2021’de 100 üzerinden 34 puana sahip olan Türkiye’nin puanı 2022’de 32’ye düşmüş ve internet özgürlüğü gerileyen 28 ülke arasında konumlanmıştır.

18 Ekim 2022’de “dezenformasyonla mücadele” gerekçesiyle yürürlüğe giren yasaya da değinilen raporda, kanunun “yanıltıcı bilgiyi” savcılar ve hakimlerin takdirine bıraktığına ve hapis cezası öngördüğüne dikkat çekilmiştir. Raporda, bu kanunun hükümetin sosyal medyada kontrolünü artıracığı ve seçim öncesi muhalefeti bastıracağı vurgulanmıştır.

Raporun Türkiye’ye ilişkin özet bölümünde şunlar kaydedilmiştir:

“Türkiye’de internet özgürlüğü gerilemeye devam etti. 2020’de kabul edilen sosyal medya yasası, platformları bağımsız ve eleştirel medya kuruluşlarının web sitelerinden içerik kaldırmaya zorlamak üzere kullanıldı. Muhalif siyasetçiler de dahil, binlerce çevrimiçi kullanıcı, sosyal medya faaliyetleri nedeniyle suçlamalarla karşı karşıya kaldı. Otosansür, hükümet yanlısı kuruluşların artması ve bağımsız medya sitelerinin engellenmesi, daha az çeşitli bir çevrimiçi alan yarattı. Üstelik, hükümet yanlısı troll ağları, açık sözlü aktivistlere karşı karalama kampanyaları düzenledi ve önde gelen gazeteciler, çevrimiçi haberlerinden dolayı fiziksel şiddete maruz kaldı. Milletvekilleri, kasıtlı olarak yalan haberleri çevrimiçi ortamda yayanlara cezai yaptırımlar uygulayacak ve hükümetin çevrimiçi alandaki kontrolünü daha da güçlendirebilecek bir ‘dezenformasyon’ yasa tasarısı önerdiler.

E.2. RSF DÜNYA BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ENDEKSİ: SİVİL TOPLUMUN MÜCADELESİ

SONUÇ VERDİ AMA TÜRKİYE’DE DURUM HÂLÂ KÖTÜ

Basın özgürlüğünü savunan uluslararası bir sivil toplum kuruluşu Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), her yıl yayımladığı Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi ile ülkelerin basın özgürlüğü karnesini ortaya koymaktadır.

RSF’nin 2022 raporunda Türkiye, bir önceki yıla göre dört sıra yükselerek 180 ülke içerisinde 149’uncu sırada yer almıştır⁴⁰.

Raporda, Türkiye’nin medyaya dönük baskılara karşı sivil toplum hareketinin gösterdiği mücadele sayesinde endekste dört sıra ilerlediği belirtilmiştir.

³⁹Freedom on the Net 2022: Countering an Authoritarian Overhaul of the Internet, <https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-10/FOTN2022Digital.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

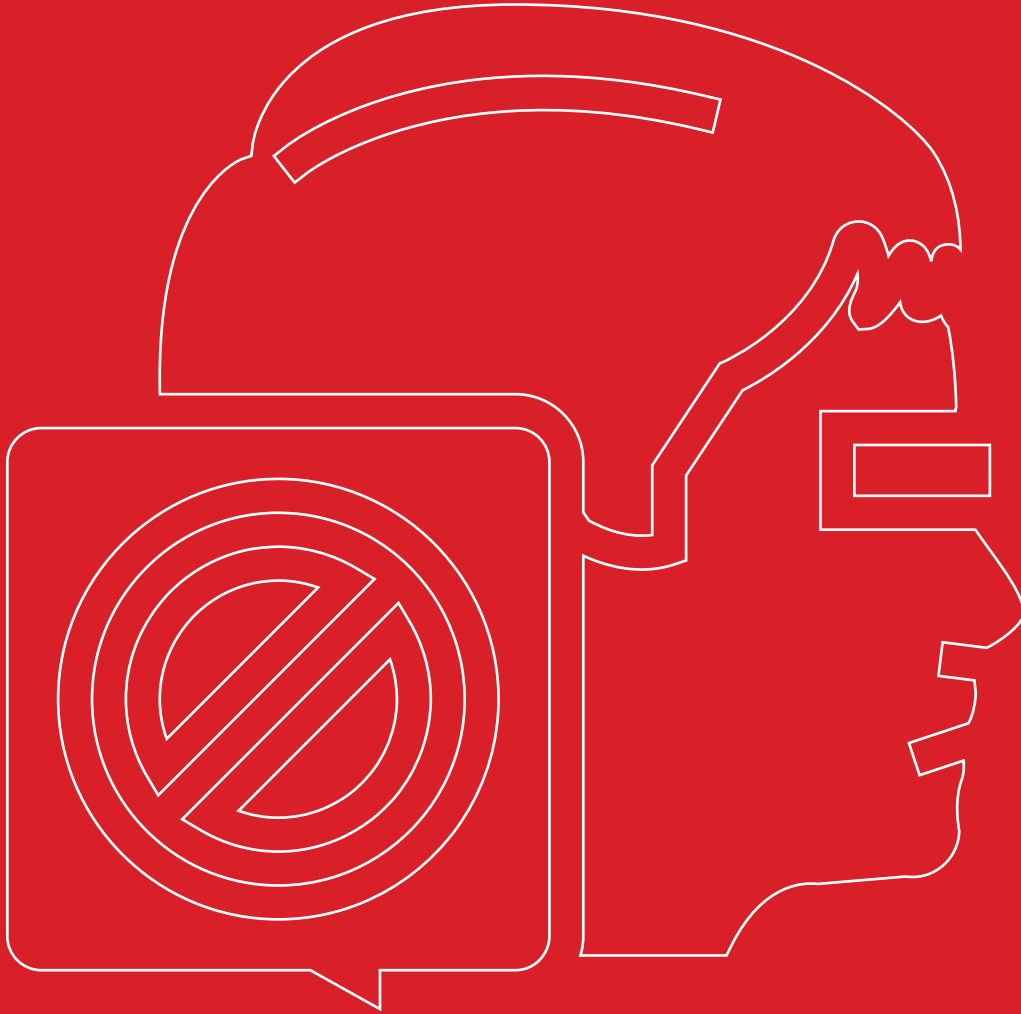
⁴⁰RSF Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi 2022, <https://rsf.org/en/index?year=2022>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

Rapora göre geçen yıl yakınındaki ülkelerdeki kötü gidiş nedeniyle listede bir sıra öne çıkan Türkiye, son bir yılda ise gazetecilere yönelik şiddete karşı yapılan kitlesel eylemler, hak aramalarda yaşanan kimi kazanımlar, baskıda aşırıya kaçıldığı görüşüyle bazı mahkemelerden çıkan olumlu kararlar ve gazetecilere dönük tutuklamaların azalma göstermesi sayesinde 153'üncü sıradan 149'uncu sıraya yükselmiştir.

Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nin 2022 yılı sonuçlarına göre 180 ülkeden 8'inde özgürlük durumu "iyi", 40'ında "tatmin edici", 62'sinde "sorunlu", Türkiye'nin de aralarında olduğu 42 ülkede "kötü", 28 ülkede ise "çok kötü".

Bu yıl 20'ncisi açıklanan ve gazeteciliğin icra edildiği şartlara işaret eden RSF Endeksi'nde Türkiye ile ilgili olarak şu ifadeler yer almıştır⁴¹:

Recep Tayyip Erdoğan'ın aşırı yetkilerle donatılmış Cumhurbaşkanlığına ve otoriterliğine, basın özgürlüğünün hiçe sayılması ve yargı sistemine müdahaleler eşlik etti. Yargı, Erdoğan'ın talebi üzerine tutuklamalar yapsa da bazı hakimler 'aşırıya kaçan baskıya' ses çıkarmaya başladı: Bazı gazeteciler, 'Cumhurbaşkanı'na hakaret', 'örgüt üyeliği' veya 'örgüt propagandası' gerekçelerine dayandırılan keyfi kovuşturmalarda beraat etti. Gazetecilere yönelik tutuklamanın yerini adli kontrol aldı. Temmuz 2021'de gazeteciler, AFP foto-muhabiri Bülent Kılıç'ın şiddet görerek gözaltına alınmasının ardından, Olağanüstü Hal (OHAL) ilanından sonra ilk kez kitlesel eylem yaptı. Son iki yılda Türkiye'de iki gazeteci öldürüldü: Ses Kocaeli gazetesi sahibi Güngör Arslan 19 Şubat 2022'de; Bursa Rahmet FM çalışanı Hazım Özsu da Mart 2021'de uğradıkları silahlı saldırılar sonucu yaşamlarını yitirdiler. Cinayet zanlıları tutuklandılar.”



⁴¹RSF Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi 2022, <https://rsf.org/en/index?year=2022>, (Erişim Tarihi: 28.04.2023)

F. İÇERİKLERİ ENGELLENEN YAYINCILARA ÇAĞRI

ALİ SAFA KORKUT

Free Web Turkey Proje Koordinatörü

Erişim engellerine dair bu raporda yer alan veriler, 2022’de Türkiye’de yaşanan internet sansürüne dair verilerin yalnızca bir kısmını oluşturuyor. Çünkü hakimlikler tarafından verilen erişim engeli kararlarının hepsine ulaşamıyoruz. Bunun ise iki sebebi var.

Birincisi, BTK ve Erişim Sağlayıcıları Birliği gibi internet sansürünün uygulayıcısı olan kurumlar ile Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü gibi adli makamlar, erişim engeli kararlarına dair herhangi bir veri yayımlamıyor.

İkincisi ise içerikleri hakkında erişim engeli kararı verilen yayıncıların tutumu.

Haberleri hakkında erişim engeli kararı verilen birçok yayıncı, bunun bir haber değeri olduğunu düşünmediğinden mi, yoğun iş temposu arasında bunu haberleştirecek vakit bulamadığından mı yoksa yargı tehdidinden endişe duyduğundan mı bilinmez, ilgili haberinin erişime engellendiğini duyurmuyor, bunu haberleştirmiyor.

Her gün, her dakika düzenli olarak yaptığımız açık kaynak taraması sayesinde ilgili haberin erişime engellendiğini tespit edip engel kararının bir kopyasını istemek amacıyla ilgili yayıncılara ulaştığımızda ne yazık ki “Şimdi bizi kararı bulmakla uğraştırmayın” gibi yanıtlar alabiliyoruz. Tabii bu her yayıncı için geçerli değil, aynı amaçla iletişim kurduğumuz yayıncıların büyük çoğunluğundan ilgili kararı edinebiliyoruz. Ancak bir yayıncının dahi bahsettiğim şekilde bir tutum sergilemesi, sansürcülerin tam da istediği şey olan sansürün normalleşmesini, onun kanıksanmasını sağlıyor. Kaldı ki sansüre karşı uğraş veren insan sayısı bir elin parmağını geçmediği için bu kararlar bu kadar kolay çıkabiliyor.

Bu yüzden kamu yararı ve dolayısıyla haber değeri olduğu halde hakkında erişim engeli kararı verilen her haber ve/veya sosyal medya paylaşımının konusuna, aldığı etkileşime, yarattığı etkiye bakılmaksızın; kimin talebiyle, hangi hakimlik tarafından, hangi tarihli kararla erişime engellendiği, karar kapsamında kaç URL’e erişim engeli getirildiği ve bu URL’lerin hangi mecralara ait olduğu detaylı bir şekilde paylaşılmalı.

Ancak mevcut iş yükünüz sebebiyle bunu yapacak vaktiniz yoksa bu sansür kararlarının duyurulmasına yönelik bir başka yol daha var. O da ilgili erişim engeli kararlarını bizimle paylaşmanız. Kararları bize iletmeniz halinde yukarıda da belirttiğimiz detaylarla birlikte her zaman yaptığımız gibi ilgili erişim engelini biz duyurabiliriz.

Bu, hem sansürün normalleşmesine karşı atılmış bir adım olacak hem de Free Web Turkey gibi internet sansürünü izleyip onu raporlayarak sansürün kaydını tutan organizasyonlar için önemli bir veri kaynağı olacak.

G. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de 2022 yılında mahkeme kararları ve erişim engelleme yetkisi olan çeşitli kurumların uygulamaları sonucunda internet siteleri ve haberlere getirilen erişim engeli sayısının bu denli fazla olması, ülkede ifade özgürlüğü ve demokratik değerlerinin ne denli yüksek bir tehdit altında olduğunun bir başka göstergesidir. Bu durum, başta internet kullanıcıları olmak üzere toplumun tümünün özgürlüklerine müdahale etmekte, düşünce ve ifade özgürlüğünü günden güne ortadan kaldırmakta ve tek sesli bir medya ortamı yaratmaktadır.

Bu nedenle Türkiye’de internet sansürüne karşı mücadele edilmesi gerektiği açıktır.

Bu mücadelenin ilk adımı, hükümet ve ilgili kurumlardan daha şeffaf olmalarını, erişim engellerinin sebepleri ve gerekçelerini daha net bir şekilde açıklamalarını ve erişim engeli getirilen URL’lere dair verileri kamuoyu ile paylaşmalarını talep etmektir.

Ancak 2022 Ekim ayında yürürlüğe giren ve iktidarın “Dezenformasyonla Mücadele Yasası”, kamuoyunun ise “Sansür Yasası” olarak adlandırdığı 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’u göz önünde bulundurduğumuzda hükümet ve ilgili kurumların bu yönde bir adım atmasının mümkün görünmediği açıktır. Fakat bunu kabullenip tepkisiz kalmamak, bu sansür kararları karşısında harekete geçmek gerekmektedir.

Bu kapsamda yapılabilecek şeyler de şu şekilde sıralanabilir:

Sansürü normalleştirmeyin, içeriğinizin engellendiğini duyurun: Talep edenlerin bu denli rahat yapabildiği, mahkemelerin de engel kararını bu kadar kolay vermelerinin en büyük sebeplerinden biri de bir içeriğin sansürlenmesinin artık yayıncı ve okurlar tarafından normal karşılanır olmasıdır.

Öyle ki içeriği engellenen bazı yayıncılar ile sosyal medya kullanıcıları, haber değeri olmadığını düşünerek kendilerine iletilen erişim engeli kararını duyurmamaktadır. Ancak bu, hem okurların ülkedeki sansür ikliminin ne denli şiddetli olduğunu anlamalarına engel olacak hem de ileride bugünleri anlamak için sansür hakkında yapılacak araştırmaları büyük bir veriden mahrum bırakacaktır. Dolayısıyla bir içeriğinizin engellendiğini ayrı bir haber yaparak duyurmanız hem bugün hem de gelecekte düşünce özgürlüğünün korunması adına önemli bir kayıt olacaktır.

Erişim engeli kararını uygulamadan önce içeriğinizi yedekleyin: İçerikleriniz için verilen erişim engeli kararını uygulayıp ilgili içeriğinizi yayımdan kaldırmadan önce mutlaka arşiv sitelerinde yedekleyin.

İtiraz edin: İçeriğinizi yayımdan kaldırmanızı emreden erişim engeli kararlarına itiraz edin. Bu raporu hazırlamak adına yıl boyunca yaptığımız izlemelerde, yapılan itirazların zaman zaman da olsa olumlu sonuçlandığını ve erişim engeli kararlarının kaldırılabilindiğini de gördük. Olumlu sonuç alınmamış olsa dahi itiraz etmeniz, sansür karşısında sinmediğinizin bir göstergesidir.

Türkiye’de internet kullanıcılarının büyük bir kısmı, erişim engellerinin sebepleri ve nedenleri konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Kullanıcıların bu konuda bilinçlendirilmesi, sansürle mücadelede önemli bir adımdır. Bu noktada daha geniş bir etki alanına sahip olmaları itibarıyla yayıncıların sansürün ne olduğu, nasıl uygulamaya konulduğu ve neye neden olduğu konusunda okurlarını bilinçlendirmesi sansürle mücadele için atılabilecek en basit ve etkili adımlardan biridir. Bu, kullanıcıların haklarını ve özgürlüklerini korumalarına yardımcı olacak ve sansüre karşı mücadelede daha güçlü bir ses çıkarılmasını sağlayacaktır.

Uluslararası toplumdan destek talep edin: Türkiye'deki internet sansürüne karşı mücadelede uluslararası toplumun desteği de önemlidir. Uluslararası insan hakları kuruluşları ve sivil toplum örgütleri, Türkiye'deki internet sansürüne karşı mücadelede önemli bir rol oynayabilirler. Bu kuruluşların Türkiye hükümetini uygun adımlar atmaya teşvik etmeleri, sansürün azaltılmasına ve ifade özgürlüğünün korunmasına katkı sağlayabilir.

Teknolojik çözümler geliştirin: Kullanıcılar ve yayıncılar, internet sansürünü aşmak için teknolojik çözümler geliştirmelidir. Örneğin kullanıcılar, direkt olarak bir alan adına uygulanan engeli aşmak için VPN gibi basit ve etkili araçlar kullanabilir. Ancak kullanılan VPN servis sağlayıcısının güvenilir olduğuna dikkat etmek gerekir.

Yayıncılar ise erişim engeli getirilen alan adlarına alternatif olarak alacakları yeni alan adlarıyla yayımlarına devam edebilirler. Deutsche Welle'nin Türkiye'de erişime engellenen dw.com'a alternatif olarak dwturkce.com, Ekşi Sözlük'ün ise engellenen eksisozluk.com'a alternatif olarak çeşitli alan adları üzerinden yayımlarına devam etmesi buna verilebilecek örneklerdendir.

Türkiye'de internet özgürlüklerinin korunması ve ifade özgürlüğünün garanti altına alınması, demokratik bir toplumun olmazsa olmazlarından. Bu nedenle hükümetin bu konuda daha duyarlı olması ve gerekli adımları atması gerekmektedir. Yurttaşların yanı sıra sivil toplum kuruluşları, aktivistler ve medya çalışanları da bu konuda daha aktif bir şekilde çalışarak Türkiye'deki internet özgürlüklerinin korunması için mücadele etmelidirler.

“ ”

